[Центральный музей]

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дуьйна • ШИНАРА, 10 февраль, 1976 шу. • № 17 (5244). • Мах 2 кеп.

ЭФФЕКТИВНОСТЕИ ДИКАЛЕИ ПЯТИЛЕТКАНА— ВАЙ ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

Хьалха хоам ма-барра, 6 феврале Грозне хилар партийно-боахама республиканск актива собрани. Цо дийцар «Производства эффективность лакхъяри болх дикагIа бари духьа, 1976 шера халкъбоахама планаш толаме кхоачашъяри духьа Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах» КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баьча соцамо ма-яххара Нохч-ГIалгIайчен партийни, советски, профсоюзни комсомольски организацей декхарех дола дош.

Доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова.** Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, берригача советски наха санна, чIоагIа дегаш айденна тIанийцар КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева Пленуме даьча къамаьла выводаши положенеши, «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яха КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаяь проект. Партийни докуметаш тIа халкъа бIаргагу коммунизм хьалъеча хIанзарча хана мохк экономически социально-политически дегIабоалабара дегаш гIоздоаха перспективаш. ИттлагIча пятилетке халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш дувцаш наха хьагойт из гIулакх шоашта чIоагIа хьаштдолаш хилар, шоашкара предложенеш кхувл. Республика ерригача районашка чакхъяьннай партийно-боахама актива собранеш, КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаяь проект ювцара итогаш яьй. Партийни документ дувцача тайп-тайпарча собранешка дакъа лаьцад 335 эзарел совгIа саго. Къамаьлаш даьд 29 эзарел совгIа саго. Къахьегамхоша тийнна предложенеш тIаерзаяь я капитальни вложеней структура эргайоахаш тоаяра, предприятеш технически эргаяхараи реконструкци яраи, мехкдаьтта даккхарен мехкдаьтта чакхдаккхарен дикагIйола методаш караерзаяра, лаьттахи Iалама рузкъаехи дикагIа пайда эцара.

Патриотически уйла кхы тIа а аййир «Производства эффективность лакхъяри болх дикагIа бари духьа, 1976 шера халкъбоахама планаш толаме кхоачашъяри духьа Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баьча соцамо. Болхлоша, гIулакхерча наха, юртарча къахьегамхоша тIанийду доккхагIа дола социалистически декхараш, керда торонаш юкъейоалае лерхI, къахьегама овсарле кхы а лакхъяра, машинехи оборудованехи кхы а дикагIа пайда эцара, арахеца продукци дикагIа хилийтара, промышленни изделеши юртбоахама продукташи арахецара а йохкара а планаш хьалда кхоачашъяра духьа.

Областной партийни конференци хинначул тIехьагIа цхьайолча министерсташа, ведомствашен предприятешен цхьабола болх баьб общественни производства эффективность лакхъяра тIаберзабаь. Хьадда, белгалдир докладчика, 1976—1980 шерашка халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамашца йоагIаш программа оттаяьй «Грознефтехимзаводы» объединенен цуи предприятешен. ГрозНИИ-в «Грозгипронефтехимен» институташа. Цар белгалдаьд республика мехкдаьтта чакхдоахен мехкдаьттахимически промышленность сихха дегIайоалаяра керттера наькъаш. Къаьстта теркам тIабахийтаб болх беча производствана реконструкци яра. ЭЛОУ-АВТ яха низ бола установка а мехкдаьтта кийчдара йоккха блок а хьалъяра. ЛерхIаш да бензинашта каталитически риформировани елга, дизельни доагори фатагени хица шIенделга чулоаца шоллагIча процессий комплекс хьалъелга. Реконструкци яра цотах фенол арахецилга 1,7-зза, полиэтилен — 1,4-зза дукхагIа арахецаргда. ДегIадоагIаргда парафин даьтташи доахилга.

Республика гIишлошъеча организацеша Зелгал а яь чакхйоахаш я шоай гIишлошъю база дегIайоалаяра программа. Укх шера чакхдаргда 120 эзар квадратни метр шIенош шера хьалле йиш хулийтаргйолча Аргунски шIеношта йоккха панелаш хьаеча завода реконструкци елга. Цо торо хулийтаргья йоккхача панелех хьалду шIенош шозза а кхы дукхагIа а хьалде. Грозненски аьшкабетонни завода реконструкци елга чакхдаккха лерхI. Цо торо хулийтаргья школаш, берийи дешa даха ха йоацачари учреждениеш, больницаш, кхыйола культурно-бытови объекташ сихагIа хьалъе.

Докладчико теркам тIабахийтар оттаяь мероприятеш кхы ца гоадеш кхоачашъелга вIаштIехъдаккхара. Деша тIехьа гIулакх гуш хила деза.

Бакъда, гIулакхаша хьагойтачох, министерствайи ведомствайи берригача кулгалхоша дIадоладьдац XV областной партийни конференце дIадийхарашен КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленуме нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьла положенешкарен выводашкарен доагIача тайпарен предприятеши отраслеши дегIайоалаяра планаш оттаелга, гучадувлаш да болх тIаI]ертта белга лаьгIдалар. КIезига предложенеш кхувлац ка бола ялаташи хьажкIаши кIезига дIаера, доккхий доахан, къаьстта детта доахан кIезгдара. Шенхаштта йоахо яйташ да цхьабола кулгалхой юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен планаш кIезгъяйта гIертар. Бакъда республика юрта боахам массехк шера цхьан метте латташ ба. Иштта, 1970 шера «Чеченингушвино» объединене 19,4 эзар гектар комсаш яр, хIаьта 1975 шера — 18,7 эзар гектар. Цу хана 92 эзар тонн комсаш кийчйир, хIаьта совхка — 67,4 эзар тонн.

Юрта боахама министерствас, «Чеченингушвино», «Консерваплодоовощ» объединенеша, «Плодопром» треста, кхыча юртбоахама ведомствашa, йоах дIахо докладчика, де мел дезар де деза юрта боахама продукташ дукхагIа яхара, цар дикал айяра. Вай йиш а я декхарийла а да ялат, сомаш, баьцадаараш, дулх, шура дукхагIа яха. 1976 шера 1 июль тIакхачалехьа юртбоахама производствана специализаци яра предложенеш вIашагIтоханза яргьяц, лаьттанцарен хьайбайи продукци ма-могга дукхагIа кийчъелга оттаданза даргдац.

Керда пятилетка дIайолаялар белгалдаьннад парте планаш толаме кхоачашъяра дерригхалкъо яхь йолаярца. Берригача мехка дегIайоагIаш латт халкъа инициатива, тIайиеш латт встречни планаш, доккхагIдола социалистически декхараш. Дика гIулакх дIадоладьд лакха эффективности дикали йола предприяти бахьан яхь йоаржаярца Грозненски химически комбината коллективо. Химикаша лаьрхIад къахьегама овсарле 34,2 процента лакхъе, дикала Знак йола продукци арахецилга 90—95 процентага кхачийта. Химикий инициатива чIоагIа хьаллаьцай «Электроприбор», Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, производственни швейни объединене, кхыча предприятей коллективаша.

Шерлуш а кердача формашка йоалаш а я юртацкара социалистически яхь. ТIа-тIа шерагIа яржаш я юртбоахама производстве механизировании отрядаш вIашагIйоххара шелковчаний опыт.

Партийни организацеш, берригa коммунисташ декхарийла ба пятилетка хьалхарча шера заданеш толаме кхоачашъяра тIехьа къахьегамхоша дIабола-баьча низ болча болама керте отта, Iоаьча опытах биззагIа пайда эца, массаза а хьалха хила. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамо советски нах тIаберзабу производства эффективности балха дикали лакхъяра, хIаман дукхагIа кхомбара, къахьегамен производственни дисциплина чIоагIъяра.

Республика къахьегамхоша доккхий социалистически декхараш тIанийцад КПСС XXV съезда даха ма-доагIара накъадахараи иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план толаме кхоачашъяраи. Де лаьрхIар кхоачайдеш да. ДукхагIча коллективаша толаме чакхъяьккхай укх шера хьалхарча бетта план. Республика промышленносто продукцена реализаци яра план 100,4 процент кх чашъяьй. Хьинаре къахьийгад Урус-Мартановски, Сунженски, Шелковской районий юрта боахамерча болхлоша. Цар кхоачашъяьй дулхи шурен кийчъяра план. Паччахьалкхенга дулх дохкара квартала планах дика лоархIадаьд Ачхой-Мартановски, Веденски, Ножай-Юртовски районий боахамаш.

Цхьадола толамаш даьхад гIишлошъераша. Подрядни балхаш дара январски план республика гIишлошъеча организацеша кхоачашъяьй 108 процента.

Цул тIехьагIа докладчика дувц цхьайолча промышленни предприятей, колхозийи совхозийн балха тIара кхоачамбоацараш. Иштта 11 промышленни предприяти лоархIаяьяц продукцена реализаци яра планах. Цаьн ахи миллион сома продукци ца луш йитай «Грознефтехимзаводы» объединене.

ХIанз а дIадаккханза да изделей номенклатурах план кхоачашъяр бе-башха ца хеташ леладелга. Дукхача предприятеша ритмично бац болх, из Iатк продукце дикала. Масала, «Красный молот» заводе января тIеххьарча 10 дийнахьа технически тIахьожама отделага хьеннай бетта программагIа доагIача продукце 70 процент.

Къахьегама овсарле санна болча хьоахама хIанз а тIехьа юс цементни завод, хлебопродуктай Нохч-ГIалгIай управлени, Аргунски шIеной йоккха панелаш хьаю завод.

Кердача шера лоархIаме кхоачамбоацараш хилийтад республика юрта боахаме. ХIанз хьайбаш Iан чуоттадаь да. Дукхача боахамашка уж лeладу доакъар ца тоъаш хиларца халонаш йолаш. ЧIоагIа вочa хьал тIa я Грозненски района шурий товарни фермаш. Доахан Iан замалахь леладеча шIенхаштта кхоачамбоацараш хиларах хьайбай продуктивность айлац. Уж гIеллуш латт. Из тайпа хьал да цхьайолча кхыча районашка а. Iан хьалашка бокхача лоархIаме да доакъар кийч а деш хьайбашта телар. ХIаьта, а, масала, Гудермесски района боахамашка доакъар кийчду цехаш болх беш яц.

Цхьайолча промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка эттача хьалаша бакъду цхьаболча партийни, боахама, профсоюзни болхлоша областной партийни конференце шоай адресагIа яьча критиках йоагIаш йола выводаш яь йоаццилга, хьадха а санна бехктокхам ца хеташ леладу цхьадола боахама-политически дешаш къесталелга, бокъонца долча гIулакха меттел пайда боацаш дIа-хьа уд, юкъара лозунгаш, тIахьехамаш ду.

Докладчика цхьайолча коллективай социалистически декхарашта анализ ю. Цар тешал ду цхьайолча промышленни юртбоахамен предприятей, ведомствай цхьайолча районий партийни организацеша, кулгалхоша декхараш оттадар а тIаэцар а тесса дита, шерагIа из лоархIаме гIулакх дIалийташ хилара. ХIаьта цхьайолча моттигашка шоашта ховшие а шоай торонел кIезигагIа тIанийцад декхараш. ХIаьта цо тIагIертта къахьега, производства торонех биззa пайда эцара коллективаш оарцагI мича йоах.

Цу дерригне а хьагойт цхьаболча кулгалхой тоъал политически сакхетам ца хилар, шоашта «атта вахар» Iалашде уж гIертилга.

Дукха ха йоацаш парте областной комитета бюрос къоастадир хьайбай боахамерa социалистически яхь мишта лел. Яхь вIашагIйоллар юрта боахамен заготовкайн болхлой профсоюза обкома вIалла а бехктокхам ца хеташ леладаьлга белгалдир. Обкома председатела нов. Полушкина моттигашкара хьал миштад хац.

ХIаьта социалистически яхьа дешаш тоъал терко ца еш дитаро республика юрта боахама доккха зе ду. Вай яхь лелаеча Къилбаседа ХIирийчене, Дагестане, Черсий-Балкхаройчене лаьттанцарен хьайбашкарен йоахача продукце хьокхамаш лакхагIа да Нохч-ГIалгIайченечул. ХIаьта лаьттан-хоттама хьалаш цхьатара ма дий вай. Долче, дерригa а массово-политически болх боаржабарах, производство вIашагIйоллараx, массанахьа а лаьтта лелаечен хьайбай боахамен лакха культура юкъейоалаярах латт.

Докладчика чIоагIа критика йир «Грознефть» объединене кулгалхошта. Объединене йоахко яьяц гуйран-Iан хана болх бе газопроводаш кийчъяра, цудухьа халкъа боахама доккхий зенаш даьд.

Халахете а, партийни комитеташа массаза а бе беза мах бац шоай балха тIарча кхоачамбоацаращца дIаIаьмача боахамий кулгалхой балха, уж кхоачамбоацараш дIадахара де дезар дац. ДIадахача бIарччa шера рудни йоаца гIишлой материалаш йоахачен чакхйоахачен Карабулакски заводо кхоачашъяьнзар паччахьалкхен план. Ха хиннай уйла е а йоагIа выводаш е а завода директора нов. Тонкогубовнен парте Сунженски райкоман. Бакъда керда шу а план кхоачаш ца еш дIадоладаьд заводa коллективо.

«Кавсантехмонтаж» треста СМУ коллективен цун кулгалхочун нов. Эрмишен бехкагIа 1975 шера болх бе ца йолайолийташ йисай цхьайола лоархIаме объекташ, нах чубаха дукха шIенош. Бакъда партийни органаша бе боагIа мах баьбац цу гIулакхан.

Республика къахьегамхошта хьалхашка декхар латт январе тIехьадисар кхы ца гоадеш дIадаккха, хIара предприятен производствaн ритмично болх белга, хIара предприяте планаш а дерригa хьокхамаш а кхоачашделга Iалашде дезаш. Алхха цо мара торо лургьяц съезда хьалхарча социалистически декхарехи 1976 шера планахи декхарехи лоархIаде.

Парте горкомаша, райкомаша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, Министрий Совето, къахьегамхой депутатий городскойи районийи Советий исполкомаша, боахамий кулгалхоша берригa организаторски массово-политически болх тIаберзабе беза экономикен халкъа хьалторои дIахо а лакхъяр духьа эффективности балха дикали лакхъе яхача лозунгаца шерра социалистически яхь йоаржаяра. Ма-могга дукхагIа пайда эца беза социалистически яхь вIашагIйоллача Iоаьча опытах, формаши методаши эргайоахаш тоае еза. 1976 шера социалистически яхь йоаржаярах болча соцам тIа къаьстта теркам тIабохийт бедал, материалаш лоаттаеча, изделешта комплектаци еча предприятей, организацей коллективаша кийча продукци арахецача предприятей коллективашца яхь леларa. Цу коллективай творчески содружество чIоагIдар — продукци дикагIа хилийтаран производстай эффективность лакхъяран тIехьа бокъонца къовсам лоаттабар да.

ЛоархIамегIарча декхарех цаI — социалистически яхьах хьахулар алсамдаккхар, къахьегамца коммунистически хьисапе гIулакх хургдолаш нах хьалкхебар, производственни дисциплина чIоагIъяр да. ГIулакха тIагIертта юкъеххахьа еза новаторий, хьалха латтача болхлой, колхозхой, инженерно-технически болхлой — социалистически яхье котбаьннарий опыт. «ИйслагIча пятилетке хьинаре къахьегарах» йола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК памятни знакаш сиача предприятей, стройкай, колхозий, совхозий, кхыча организацей опыт массанахьа а Iомаелга вIаштIехьдаккха деза. Производства эффективность лакхъяран болх дикагIа баран, планови заданеш кхоачашъяра, яхьах хьахиннар дIадовзийтаран дикагIа йола опыт дIайоаржаяран шерра социалистически яхь йоаржаечa пайда эцанза баргбац пропаганда ерригача средствах, устни гойтареи агитацех, экономически образоване системах.

Дукха ха йоацаш КПСС обкома бюрое чIоагIъяьй производства эффективности балха дикали айяра. 1976 шера планаш толаме кхоачашъяра республика промышленни юртбоахамен предприятей, гIишлошъеча управленей, коллективай, районийи городийи социалистически яхьа условешка хьажа а хьежа уж чIоагIъяьй. Уж дIайовзийта еза яхье мел баьннарашка, социалистически яхь йоаржаяра берригa организаторски политически болх уж ювцаш бе беза.

Партийно-боахама активе дакъа лоацарий шерагIа докладчика КПСС Центральни Комитета тешам белар республика къахьегамхоша производства эффективности балха дикали айяра тIехьа кхы а шерагIа социалистически яхь йоаржаергхиларах, КПСС XXV съезда керда къахьегама толамаш дахарца накъагIоргхиларах, 1976 шера халкъбоахама плани социалистически декхараши хьанал хьалха кхоачашдергхиларах.

Дийцача дешах лаьца къамаьл деча хана эггара хьалха йист хилар КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь **Н. И. Семенов.** Цо аьлар, КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаяьча проекта тIа белгалъяь мохк социально-экономически дегIаахара планаш республикански центра къахьегамхоша социалистически паччахьалкхен экономика дIахо айяра, советски наьха вахар тоадара шерра программа санна тIанийцай. 1975 шерея бIарччача пятилеткаи итогаша чIоагIа айдир болхлой, инженерно-технически балхаш дерий, гIулакхерча наьха къахьегама хьинар, дег тIара кхетадир цар иттлагIа пятилетка толаме кхоачашъелга хIара коллективо, хIара къахьегамхочо хьинарен творчески болх барах тийша хургхилар.

Яхье баьнараштa хьалха латт коммунисташ. Цар чIоагIа влияни ю оттаяь планаш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама берригача лелама, шоашкара хьокхам гойт сакхетам лакх хиларца, кхоачамбоацараштa сатоха ца магарца, уж ба керда. дика мел долча хIаманна юхьиг дIайолаерaш.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцама гIулакхаца жоп а луш, «Автоспецоборудование» яхача завода, вагонни депо, кхыча производстве хьалха латтараша хIаране ши-шийи бригадиш планаш оттаяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра, хьалхарча квартала шин бетта план КПСС XXV съезд хьаелла ди хьатIаотташ кхоачашъе яьнна декхараш тIанийцад. Предприятех лакхача эффективностеи дикалеи предприяти яха цIи тиллийтар духьа болам боаржабаьб грозненски химикаша. Цар дIадоладаь гIулакх хьаллаьцад города промышленни предприятей дукхача коллективаша.

Производства дукхача кхоачамех хIанз а биззa пайда эцац, йоах дIахо нов. Семенова. Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерствана критика ю цо химзавода болх тоабара де доагIар по ца ларах. Къамаьл дечо чIоагIа критика ю Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управленеи цуи кулгалхой нн. Сперанскеи Вороновичеи балха. Нов. Семенова хьакхайкадир продукце лоархIамегIара тайпаш арахецарен продукцена реализаци ярен шера план хьанал хьалха кхоачашъе, заданел совгIа 14,5 миллион сома маьха изделеш хьае къахьегамхой оарцагIбахара города партийни организаце дерригa низаш тIадохийтаргхилар.

Трибуне — «Сельхозтехника» районий юкъарча Шалински объединене шофер **У. Газимиева.** Цо аьлар, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамо дегаш гIоздаьха болча района къахьегамхоша дика дIаболабаьб иттлагIча пятилетка хьалхара бутт. КПСС XXV съезда баха боагIача тайпара накъабаха гIерт юрташкара болхлойн гIулакхерa нахи, къахьегамхой.

Юрта боахама къахьегамхоша даьха толамаш бахьан долаш КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Памятни байракх хьожаяьй района. Района боахамашта кIезига новкъостал даьлац «Сельхозтехника» районий юкъарча объединене коллективо. Пхе шера заданеш керттерча хьокхамашта 4,5 шера кхоачашъяьй цо. Планал совгIа реализаци яьй ши миллион совгIча сома маьха продукцена. «Сельхозтехника» болхлой низаца района колхозийи совхозийи кхашкара чуйийцай 1200 совгIа гектар хьажкIаш.

Объединене болхлошен гIулакхерча нахен дег тIара къоабалъю КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаяь «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яха проект. КПСС XXV съезда баха ма-боагIара накъабахар духьа йоаржаьча Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а яха съезд хьаелла ди хьатIаотташ шин бетта план кхоачашъяь яккха лаьрхIад объединене коллективо.

Района колхозашен совхозашен паччахьалкхенга дохкаргда 16,3 эзар тонн ялат, 75,2 эзар тонн шекара свекла, 2,3 эзар тонн дулх, 5,8 эзар тонн шура, 6 миллиони 200 эзари фуъ. «Сельхозтехника» коллективо 1976 шера колхозаштен совхозаштен тоаергья 180 трактори 72 комбайни, шин пхазанца кхашка дIахьоргья 65 эзар тонн органически удобренеш.

Цул тIехьагIа къамаьл дир КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара **С. М. Бекова.** Района промышленносто, аьлар цо, толаме кхоачашъяьй 1975 шера заданеш. Сентябре—ноябре а тIехьа кхоачашъяьй шоай пхе шера планаш «Электроинструмент» яха завод, леспромхоз, автотранспортни предприяти, мельзавод санна йолча предприятеша. ШоллагIча шера кхы лаьгI ца болийташ болх бу трикотажни фабрико.

Во къахьийгадац юрта боахама болхлоша. БархIлагIча пятилеткаша яйсийча 1500 тонн дукхагIа яьккхай шура, хIаьта дулх — 2298 тонн.

ЧIоагIа хьинар айденна къахьег укх шера болхлошен гIулакхерча нахен. Шерра яьжай КПСС XXV съезда баха ма-боагIара накъабахар духьа лелаю яхь. Заводий, фабрика, гIишлошъеча организацей коллективаша, совхозий болхлоша доккхагIдола социалистически декхараш тIанийцад. Яхье дакъа лоац берригача болхлоша, цехаша, бригадаша, участкаша.

Укх деношка юрта боахама болхлой уйла тIайийрзай доахан Iаьгара дахара. Дукха болх бу техникен инвентара шийи хaннахьа а дика а тоаяра. дIаде фу кийчдара. Района совхозаша ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенна дулх дIададара хьалхарча квартала план, яхь лелаю шура дIаялара шин бетта план КПСС XXV съезд хьаелла ди хьатIаотташ кхоачашъяр духьа.

Къовстадаьза дисача дешашта уйла тIаерзаю оратора. Хьайбаш лeладу помещенеш тоъаш яц дукхача совхозашка. «Сельхозтехника» объединене хьайбаш лeладеча фермашта технически гIулакх дара бокъонца уйла а яь оттаяь система яц. ЧIоагIа сатем боабеча хьал тIа да района капитальни гIирсаш хьалделга. Оратора хетачох, керттерча даькъе Назрановски района гIирсаш хьалдеш йола ПМК-155 Назране хьалйоалаяндза яргьяц.

Нов. Бекова собранена дош делар, района къахьегамхой хьинаре Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха, Советски Союза Коммунистически парте XXV съезда къахьегаме керда толамаш а даьха накъагIоргхиларах, 1976 шера халкъбоахама план цар толаме кхоачашъергхиларах.

Ханал хьалхa, 16 августе, рапорт деннад СССР 50 шу дизара шерагIча Грозненски химически комбината коллективо товарни продукци хьаяран цуппа реализаци ярай ше пятилетка контрольни цифрашка кхачара хьакъехьа. Цу хьакъехьа хоам бир собране комбината директора **Ю. Н. Казюпас.** Пхе шера планал совгIа 16 миллион совгIча сома маьха тIех дика химически продукци кхаьчай Даьхенга. Пхе шера 31 процент дукхагIа хьае йолаяьй продукци, къахьегама овсарле 45,4 процент лакхъеннай.

(Чиэстедоалар 2-ча оагIо тIа).

Советий мехка гIолла

НЕБИТ-ДАГ. (Туркменски ССР). Укх шера шин хьалхара скважина эксплуатаце дIасинай хьалха даттача мастера И. Рустамова бригадо. Из хилар лийрхIача ханал цхьа бутт хьалха. «Туркменнефть» объединене Куйджикски разведочни бурув деттара управлене чIоагIа хьинар айдаь къахьегаш я дукха бригадаш. Февралера проходка план парте XXV съезд хьаеллача денга кхоачашъе лаьрхIад буровикаша.

БАТУМИ. СалоIача хана форда тIа гIолла лелар лаьрхIа да «Волга-275» яха ялх сага дола катер. Цу тайпара кемаш серийни арахеца доладаьд кемаш деча заводе. Йовзаш йолча «Волга-70» моделах дар санна доацаш керда катер каюта а йолаш да. Цун максимальни сухал — 28 узел я.

• МИНСК. Белоруссе йоккхагIа ярех йола итт эзар тонн минеральни удобрени лоаттае лаьрхIа йола хранилище хьалъяь яьннай Колядичи яхача станце. ЛаьрххIача площадка тIа цхьан хана ши вагон Iойоассае йиш я укхаза. ИттлагIча пятилетке республика «Сельхозтехника» объединенешка минеральни известковии удобренешта лаьрхIача складий емкосташ миллион тоннах диълагIча даькъага кхоачаш хургья.

ОДЕССА. Ильичевскии Одесски портий акваторе ца ховш Iомехкача мехкдаьтта продукташа бIехъяр кхерам болацеяц. Черноморски центральни проектно-конструкторски бюро специалисташа хьаьча хи тIа гIолла лелача «Анаконда» яхача духьалено бIех ца долийташ тешаме лораду хий. «Анаконда» сетташ йола синтетически оболочка фо чудахийта йизача камерех хьаяь я. Хьоарчаяьча хана дукха йоккха йоацача буксира тIа дукха моттиг дIалацац цо.

Кема чу доагор чудоттача хана «Анаконда» заправка еча моттига «го» беш хи чу Iочутосс. Нефтесборщико хий шIенду.

БЕРДЯНСК (Запорожски область). Арахийцай кердача скреперий хьалхара парти. Из хьаяьй наькъаш дехкача машиний заводе. Механизмаш лелае аттеи эксплуатаци еча хана тешамеи, хIанз серийни арахецача скреперел 40 процент лакхагIа овсарле йолаш я.

ХАБАРОВСК. МоллагIи дэр санна дац Приамурье тилла автомашинаш лела тIий. Из хьаладаьд вIашагIа лотаяьча дахчан конструкцеех, хIанзара чIоагIа материал — металлически арматура метта дIаэтта стеклопластика а йохийташ. Цу тайпара конструкцеш йоккха тIехьале йолаш я, къаьстта хьу дукха йолча районашка.

РОСТОВ-НА-ДОНУ. Донски казакий иллейн халхарен ансамбля коллектив гастролеш е США яхай. Шин бетта шоватткъеи пхийтта городе концерташ тергда артисташа. Ростова-на-Дону яхача компане вице-президента С. Нифельда белгалдаьккхад, США чIоагIа раьза болаш тIаэц Советски Союзера халкъа самобытни коллективаш, аьнна.

(ТАСС).

Шин балхах дика кхеташ ше еш йола продукци дикен тIехдикен мара ца еш хиларцеи белгалъяьнна а «Электроинструмент» завода сборщица Албогачиева Исмайлий Тамара. ДIаяхача пятилеткагIа завода болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалхалатташ чакхъяьлар из. Цудухьа 1973—1974 шерашка вIаштта шозза елар цунна «социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен знак. Иштта Тамарена еннай «ИйслагIча пятилетка ударник» яха сийлен цIи а.

Укх шера кхы а дикагIа къахьегаш я из. Юкъера лаьохIача хIара сменагIа нормаш 115—120 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: сборщик Т. Албогачиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕКХАРАШ ТIЕХКХОАЧАШДАЬД

Укх деношка «Грознефтегаз» производственни управлене коллективага боккха кхаъ хулаш хоам кхаьчар. ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера йиълагIча квартале башха дика къахьегама толамаш дахарах Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагIа моттиг хьожайир цунна. Иштта управлене коллективана елар мехкдаьтта промышленноста министерствай мехкдаьттай химически промышленноста болхлой профсоюза ЦК-и ахчан преми. Уж толамаш кхы тIа а тоадеш дIадоладаьд газовикаша иттлагIча пятилетка хьалхара шу. Январь бетта план тIехкхоачаш а яь феврале кхы а хьинар айденна къахьегаш ба уж.

КПСС XXV съезда къахьегама совгIат кийчдара укх шера хьалхарча шин бетта план из хьаеллача денга кхоачаш а еш, планал совгIа 500 эзар кубически метр газ яккха, 50 тонн газови бензин арахеца социалистически декхараш тIанийцад управлене коллективо. Заданел совгIа маьхала яккха лерхI 20 эзар сома продукци.

Цун дош чIоагIа да. ХIанзлехьа парте XXV съезда сийна тIанийца декхараш тIехкхоачашдаьд. Январь бетта планал совгIа яьккхай 4 миллион кубически метр газ, хIаьта планал совгIа арахийца бензин 1000 совгIа тонн я. Продукцена реализаци яра, тIанийца хиина социалистически декхараш а шозза совгIа тIехкхоачашдаьд. ДIахо уж толамаш дикагIа хилийтара керда резерваш лехаш, царех биззa пайда ийбеш ба газовикаш.

Социалистически яхье хьалха а латташ къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба коммунист Дагоев Борис керте латтача кхоалагIча газови цеха болхлой. Планал совгIа цар яьккхай 3 миллион кубически метр газ. Иштта дика къахьегаш я коммуниста Коробкин Владимира кулгаллеча газови бензин арахецача цеха коллектив а. Ерригача управлене коллективо планал совгIа арахийцача бензинах 65 процент дар цо арахийца да. Шоай новкъосташта хьокхам телаш къахьегаш ба оператораш Атарщиков Александр, Малющенко Прасковья, Грачева Надежда, слесарь Луценко Виктор, машинист Даудов Йоакъап, кхыбараш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ХЬАЖКIАШ ХЬУВКЪАРГЬЯ

Ачхой-Мартановски района механизатораштa дика бовзаш ба «Самашкинский» совхоза хьажкIаш лелаераш Хачароев Ахьмади Бахоев ХIарони. ХIара шера хьажкIий боккха хьувкъам чубахь цар. ХIаьта иттлагIча пятилетка хьалхарча шера цар кулгаллеча механизировании звеноша кхеергья 400 гектар ялата лаьрхIа хьажкIаш.

— Са звенос укх шера 200 гектара тIа хьажкIаш дIаювргья, — йоах коммуниста А. Хачароева. — ХIаьта бIаьстан балхаш дIадоладара эша берригa кхоачам а вIаштIехьбаьккхаб. КПСС XXV съезда сийна яьжача социалистически яхье хьинаре къахьегарах тха низ кхаьчаб ерригa тракторaш, нохараш, культиватораш, сеялкаш, макхаш тоадаь даха.

Хачароев Ахьмадаца яхье ваьннав Бахоев ХIарон. Цун звенос а дика кийчо яьй готана. Шина а звенос шоай кхашка дIа а йихьа дIайоаржаяьй цхьа эзар тонн совгIа моттигера удобренеш. ХIаьта дика хьаьндаьча лаьтта дIайийнача хьажкIий хьувкъам лакха хургхиларах шек бац говза механизатораш. ИттлагIча пятилетка хьалхара шу хIара гектара тIара 35 центнер (план 26 центнер) фуаьъяьха хьажкIаш чуэцарца белгалдаккха дош деннад оаха, йоах цар.

М. РАШИДОВ.

КХАШ ХЬАЬНДУ

«Моттигерча удобреней хIара тонна — кхай тIа». Цу девизах къахьегаш ба Грозненски районерча «Горячеисточненский» совхоза лаьрххIа цу гIулакха вIашагIъеллача отрядацара механизатораш. Ер керда шу хьахилча денз кхашка цар дIайихьай 10 эзар тонн гаргга моттигера удобренеш.

Лаьтташ хьаьндеча хьинаре къахьегаш ба механизатораш Эдиев Юнус, Юнусов Мувса, Дакаева Зина, Дадаев ХIарон. Цу массане а шоай ден балха нормаш 150 процентага кхаччалца кхоачашъю.

Цар дош деннад КПСС XXV-гIа съезд хьаеллача денга 15 эзар тонн органически удобренеш дIайихьа бовла, аьнна.

А. ОСЕНЕВ.

ЭФФЕКТИВНОСТЕИ ДИКАЛЕИ ПЯТИЛЕТКАНА—ВАЙ ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

Кердача низаца яьржай комбинате КПСС XXV съезда баха ма-боаггІара накъабахар духьа лелаю социалистически яхь. Парте ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцама жоп а луш сменайи цехийи коллективаша кхы тІа а декхараш тІанйцад. Парте съезда сийна 25 хьинареча къахьегама вахта кхайкаьй. Лакхача эффективностей дикалеи предприяти яха цІи шийх тилдийтар духьа яхь лелаю комбината коллективо. 34,2 процент дукхагІа ярахена лаьрхІад продукци. Паччахьалкхей дикала Знак тІа а йолаш арадена изделеш 1,6-зза дукхагІа хургья. ЛаьрхІар кхоачашдара еррига производстваш технически кхы тІа а кийчъянза ярьски яп. Кхы па говаи вІашагІйохка эза изопропилбензола окислеия ректификации ю йоккхий агрегаташ, турбокомпрессор. Халахете а, аьлар оратора, уж дешаш къовстадара мело ю «Грознефтехимзаводы» яхача объединенея цунна карарча «Грознефтехимремонтстрой» яхача трестоп.

Хьалхашка отталаь декхараш кхоачашдара доккхий творчески низаш тІадахийта, тІагІертта къахьега дезаргда комбината коммунистий, болхлой, специалистий, гІулакхерчалой, специалистий, гІулакхерча инаьха. Оаха тхоай еррига низаш тІадохийтаргда, аьлар оратора, иттлагІа пятилетка тхоай предприяте бокъонца лакхача эффективностей дикалеи пятилетка хилийтара. Тха девиз — «ХІара балха дениа — дикала Знак».

Къамаьл де дош лу машиностроене болхлой профсоюза обкома председателa М. Э. Баймурадовна. Цо аьлар, укх леношка парте XXV съезда сийна тІанйца декхараш ханал хьалха кхоачашдар духьа чІоагтІа яхь эттай республикерча еррига машинашъеча предприятешка. Съезда хьаелла ди хьатІаотташ шин бетта план кхоачашъергья «Электроинструмент», «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ заводий коллективаша. Январе баьча балха итогаша доглага йиш хулийт тІанйца декхараш толаме кхоачашдарга.

Яхье хьалха латт коммунисташ, производства новатораш. Царна юкъе — котельщикий бригадир Н. Г. Рыженков, токараш Н. В. Гудимови, Ю. В. Касьянови, штамповщик Е. В. Полещук, лекальщик А. М. Котиев, прессовщица Л. Дахкильгова, кхыбараш.

Къахьегамхой социалистически яхье шерра пайда эц шоашоай производствеини заданешта лелаю яхь санна йолча цуй формах. Цо новкъостал ду хІара балха моттиге овлангара деиз болх тоабара.

Ше дика хилар хьахьекхад ваІадаш ира хьисапе лелаеча яхьо. Яхьаш лувц бригадаша бригадашца, цехаша цехашца, заводаша заводашца.

Белгалъяь плапаш кхоачашъяра беча балха тІа цІенхаштта халонаш нийслу. Царех эггара кертеръяр — материально-технически Іалашо счара кхоачамбоацараш. Цар производство толхаю планаши декхараш кхоачашделга юкъагІдоах. Массанахьа а чакхъяхац къахьегама хьалаши санитарно-бытовой гІулакх делген тоадара тІаерзаяь комплексни мероприятеш.

Собране дакъа лаьцараша чІоагтІа уйла тІаяхийта ладийгІар химически реагентий Карабулакски завода воккхагІволча аппаратчика П. В. Храмова даьча къамаьлага. Цо хоам бир, КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаяь проект Сунженски района къахьегамхоша чІоагтІа уйла тІаяхийта ювиаяи къоабалъеш хиларах. Массанена а гуш да, халкъа вахар дІахо тоадарга, вай Даьхен экономически обороснии низ чІоагІбарга бодача наькъагІа иттлагІча пятилетке кхы а боккха цхьа гІа боаккхаргболга.

Къамаьл дечо дийцар, района промышленнии юртбоахамеи предпоиятеша пятилетка миита чакхъяьккхай. Планал совгІа реализаци яьй ялх миллион гаргга сома маьха продукцена. Юрташкарча къахьегамхоша 21200 тонн ялат дехкад паччахьалкхенга. Дика толамаш даьхад «Ассинский» яхача сомий-баьцадарий совхоза коллективо. Деррига хьокхамашта пхе шера план тІехкхоачашъяьй цо.

ХІанз районе беш дукха болх ба хьатІадоагІача шера хьувкъама лаод йоллара, вІашагІъеллай 21 механизированни отряд. Подкормка яьй 15,5 эзар гектара тІарча гурахьа дийнача ялаташта. Ялаташ дІаделе хьалхагІа 150 эзар тонн органически удобренеш тайсай.

Юрташкарча къахьегамхоша дика дІадолалаьд иттлагІча пятилетка хьалхара шу. Январе паччахьалкхенга дехкад 700 тонн дулх, 980 тонн шура.

Къамаьл дечо цул тІехьагІа дийцар района промышленни предприятей проблемасх. Яхийта йоагІача тайпара уйла тІаяхийтац бурув тохара балхий Карабулакски управленена. МоцагІе а деиз ха хьатІакхаьчай механизатта доалла моттигаш дахара шерра фронт дІаоттае, туха кІалхарча юре бурув тоха долале, цхьабакъда уж балхаш Іалашлаьлац е документацеца а, е материалашца а. Оратора хетачох, культура керда ЦІа хьалданза дарган Нестеровски станице, хІана аьлча хьалхагІа хиначун здани мегаргйоацача яьнйй. Къамаьл дечо дош делар, 1976 шера планаш толаме кхоачашъяра сунженцаша шоай ма-хулла низаш тІадохийтаргхилара.

Юрта боахам деггІабоалабара проблемаех дийцар шекъамаьл деш Грозненски района «Ассиновский» совхоза директора М. А. Арбиева. Дукха хІама да боахам кхетаме лелабарах, лаьтта лелабарeи хьайбаш лелабарeи культурах тийша. Хьаьэцал оаш, аьлар къамаьл дечо, производстве хьалха латтарий хьокхам. Гайтамиров Ширвани Вагапов Байкен механизированни звеношка ялатийна лаьрхІа хьажкІаш кхеерга дІадахийтача хІара сома лоархІаш хьалхарчо 61 кепиги шоллагІчо 52 кепиги пайда баьб. ХІаьта ерригача совхозе — 37 кепиг мара баьбац.

Пайда ца эцаш латташ дукха кхоачамаш да тха хІанз а. Лоха ба гурахьа дуьча ялатий хьувкъам. Пайда во эц хий дехкача лаьттаех, органически минеральнии удобренеех.

1976 шера плана тІа совхозо лаьрхІад кхаш лeладеча къахьегама овсарле 8 процент, хьайбаш леладеча — 12 лакхъе, 150 эзар сомал кІезигагІа боацаш пайда бе.

Совхоза болхлой патриотически хьинар чІоагтІа айдаьд «Производства эффективности балха дикали лакхъяр духьа. 1976 шерара халкъбоахама план толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Еррисоюзни социалистически яхьа хьакъехьарча» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамо. Хьинаре лелаю съезда сийна лаьца вахта. ХІара кхоабача Іатта лоархІаш январе яьккха шура 204 килограмм хилар декхарагІа лаьрхІача 190 килограммана меттел. ГрафикагІа лаьрхІачул хьалхагІа ю техникана ремонт.

Бурув тохара балхий Старогрозненски управлене начальника Ю. А. Лутовникова аьлар, бурув деттарей коллективашка укх тІеххьарча шерашка социалистически яхь дукхха а дикагІа вІаштІехьйоах. Хан-ханнахьа ю балха итогаш, шерра юкъехувъ яхье котбаьнараш-та моральни материальни поощрени ира фоомаш.

КПСС XXV съезда даха доагІача тайпара накъа гІоаьнна парте баьча тІахьехама жоп а луш, доккхагІдола декхараш тІанйцад бурув деттараша. Бурув тохара план съезд хьаелла ди хьатІаотташ кхоачашъе лаьрхІад. Шера задани 25 декабре кхоачашъе. заданел совгІа чІоагІача тІоанех 380 метрал кІезигагІа доацаш бурув тоха.

Лаьрхар толаме кхоачашдеш да. Январа планал совгІа хІанзале 115 метр бурув техад бурув деттараша.

Халахете а, управлене балха тІа кІезига дац кхоачамбоацараш. Аварeш хул, брак ю. Дукха кхоачамбоацараш бурув тохара балхаш материально-технически во Іалашдеш хилара да.

Къамаьл ду Нажай-Юртовски райисполкома председателa А. С. Батаевас. ДІаяхача пятилетка итогаша, йоахар цо, ала йиш хулийт: вай мохк экономически общественни вахара дерригача доакъошка дикка дІахьалха баьнаб. ЧІоагІьеннай цуй дунен халкъашта юкъера поэнцеш, дерригача дунен тІара сийн влиянии.

Района къахьегамхоша ханал хьалха кхоачашъяьй юртбоахама продукце керттера тайпаш дахарeи кийчдарeи пхе шера план. Колхозий ахча доходаш пхе шера шозза дукхагІа хинай. Ялат 30 процент дукхагІа доаккх, дулх — шозза совгІа, тхьамка — кхозза.

Дика дІадолалаьд иттлагІча пятилетка хьалхара шу. Патриотически хьинар керда айдаьд КПСС ЦК декабрьски Пленумо, КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаьча проекто, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамо. КПСС XXV съезда баха ма-боаггІара накъабахар духьа яхь лелаю юрташкарча къахьегамхоша. Паччахьалкхенга дулх дохкара хьалхарча квартала план хІанзале а 128 процент кхоачашъяьй. Деррига боахамашка техникана инвентараш ремонт еш латт, паринкий боахам кийчбу. Дика вІаштІехьдаьккхад доахан Іангара доахилга.

Нов. Батаевас дош оттадир районе тхьамка дІачуийду керда пункташ хьаеллара хьакъехьа. ХІанзара пункт дика лоархІаяц ший декхарех.

* * *

ХьалхагІа хоам баь хиначa тайпара, дийцача дешах лаьца тІанийцар городийн юртийи къахьегамхой теркам иттлагІча пятилетка хьалхарча шера йоккхий планаш толаме кхоачашъяра тІаберзабеш йола резолюци.

Парте планаш — халкъа планаш

ГОРОДЕРА НАХ ДІА-ЮХА КХУВЛА ТРАНСПОРТ

КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаьча проекта тІа аьнад 28 процент дукхагІа дІа-юха кхувлалба пассажираш автобусашца. Бахача наха эша гІулакхаш дарал лоархІамегІа а долаш хІама дац вахача метте.

Укх тІеххьарча шерашка Грозне городской маршруташка араяьнна дукха нах чухоша «Лиаз-677», «Икарусаш-556, 260, 180 яха комфортабельни автобусаш. Керда хьалдьча гІирсашта хьалхашка гІолла уж йоагІаш біаргаийча дог хьоаст.

Городашка бахача наха транспорто ду гІулакхаш тоадара чаккхйоахача керттерча мероприятеех цаІ я дІа-юха водаш йоаю ха кІезигъяр, хІаьта из вІаштІехьдаргда графикага хьежжа автобусаш леларгйола гулакх дой.

Из боккхача лоархІамера декхар, халахете а, дизза кхоачашдац № 1 йолча Грозненски пассажирски предприяте (ГПАП-1) цхьанна а шера, хІана аьлча араювла автобусаш технически дика вІаштІехьа ца хилар, паькъашка ара ца йоалаш уж дукха хьоалар, еха а ехе ханал хьалха наькъашкара дІаяхар, водителаш ца хиларах уж дукха сайце латтар бахьан долаш и. кх. дІ.

ГПАП-1 кулгалхоша 1976 шера хьалхарча квартала еррига ча городской маршруташта 93 автобуси график оттаьй хьалхагІа хиннача 118 графикана меттел, шоай практически тороиашка хьежжа оттаю аьнна. Январь бутт чакхбаьннаб, хІаьта кхыметтел уж кІезигагІа оттаьь хинна графикаш а кхоачашъяьяц. Из бахьан долаш кІезигъеннай яь рейсаш (автобусаш хан-ханнахьа араювл аьнна хете а), хІаьта цунга хьежжа эсалагІа да бахача нахага дІакхоача гІулакх, цудухьа пассажираша бекхаш доах, лецкъ уж, пассажираш дІа-юха кхувларах автопредприятена хьатІадоагІа ахча (выручка) кІезигденнад дукха гаьна баха ца безаш бола нах автобусаш сов етта хилар бахьан долаш цу тІа хоаша ца ловш хиларах. Из хьахьоххаш долча масалех цаІ ер да. Октябрьски районе Ленина улица кхоачалучча баха нах (№ 5, № 28 йолча автобусий маршруташ) автобусашкахьара гІулакх шоашта во хиларах дукха цхьана «Минутке» трамвайши автобусаши сецача Іабахканза ца боалаш хул.

Ховш да, мел эш автобусаш хилийтара эггара хьалха уж наха эшарга, вешта аьлча пассажирий дукхалга хьежжа аралийта эзилга. Из дош мишта теркалду ГПАП-1?

Цу хаттара дала хаьлда жоп долаш бац предприяте кулгалхой, хІана аьлча бокъонца Іомаеш яц материалаш, хІаьта уж ца ховш хилча хьаькъалеи пайдана йолча тайпаеи лелае ховрлдац автобусаш. Из хьахьокх I квартала оттаьча 93 графико, хІана аьлча уж графикаш 100 процент кхоачашйича а 34 городской маршрутера цхьа дакъа пассажираш мара дІабига вІаштІехьдаргдац, тІаккха вож юхебусараш мича хьоргба? Нагахьа санна нах сов дукха Іеша хиларга хьежача, кхетаоца вІаштІехьдаьккхадац из гІулакх кхы вІалла хІама ца хилча цІанз укх сахьата дика доацача наькъашка автобусаш йохаш хилар ше долаш.

Даьча тохкамашцеи даьхача земашеи хьахьекхад, билеташ доаца пассажираш нах эггара дукхагІа Іайнача сахьаташка хулаш хилар. Нагахьа санна боагІачул 10 процент дукхагІа нах тІахоьшабича, билеташ дохкарах хьатІадоагІа ахча 2,5 процент кІезиглу. ГПАП-1 халача финансови хьал тІа йолга ховрга нагахьа санна городской автобусашца нах дІа-юха кхувларах хьатІабоагІа пайда уж дІа-юха кхувларга дІабода мах лакхбаларах наьха санна кІезигбенна хиларга хьежача. ХІаьта цуи бахьанаш дукха а да: водителийи кондукторийи алапеши амортизациони расходаши тІа-тІа дукхагІа лакхлуш хилар, автобусаш (къаьстта а «Икарусаш») лелаярга, царна технически гІулакх дарга, ремонт ярга дукха мах болаш хилар, городерча 90 процент совгІча маршрутех зе мара пайда ца боалаш хилар.

Ший дІадолар юхаметтаоттале торо йолаш яц № 1 йола Грозненски пассажирски предприяти хІанз мо мара хьатІадоагІар вІаштІехьдаккха цуй кулгалхошта ца хой. ХІаьта цу гІулакхо кхы тІа а халча оттаду вешта а вІаштІехьа доаца автопредприяте хьал.

Пассажираш дІа-юха кхувлара а царна гІулакх дара культура лакхъяра а дика гІо хул транспортнии промышленнии предприятеша лелаеча социалистически доттагІалах. Цу тайпара доттагІал шерра хьаллаьца леладу еррига Союза городашка. Транспортнии промышленнии предприятеша шоайла леладеча гІулакхаша йиш хулийт автобусаш лелара расписани промышленнии предприятей балхаца дикагІа ювза, автобусаш лелача маршрутегІа долха наькъаш дикача хьал тІа лоаттаде а тоаде а, автобусаш сецача моттигашка лерттІа порядок лоаттае (цхьа бахьан кхоаленаш хьалъе, Іохувша гІандаш тоха, и. кх. д.), автобусех пайда эцара правилаш кхоачашъе, дІа-юха кхувлача нахагара доагІа ахча дизза хьагулдолга Іалашде, билет доацаш саг дІа-юха гІоргвоаца гІулакх вІаштІехьдаккха.

Цхьана гІулакхаш леладара керда форма, социалистически доттагІала хьакъехьа шоайла договор а даь, эггара хьалха дІайолаяьй № 1 йолча Пермски пассажирски автотранспортни предприятеи велосипедаш еча заводои. Договора условеш заводеи предприятеи дикалаш вІашагІа а кхийтта города партийнии советскии организаша дакъа а лоацаш оттаяьй. Пассажираш дІа-юха кхувлита дикагІа вІаштІехьдаккхара дош лаьрхІаи гуччахьеи дийцачул тІехьагІа декхараш тІанйцад шин коллективо.

ГПАП-1 коллективо кхы а шерагІа йоаржаяьа яргьяц водителий, кондукторий, ремонтникий социалистически яхь «ПрофессегІа дикагІа вар» яхаш девиз а йолаш, шера баьча балха итогашка хьежжа котбаьннараштa наькха тІа гІолла хьадетта лента, Сийлен грамота, деза совгІаташ а луш. ХІаранe къаьст-къаьста лелаеча яхье котбаьннараштa классни моттигаш хьежае еза царца цхьана деза совгІаташ а луш. ХІанзара поощрене система боахаме хувцаро, рейсера автобус ханал хьалха хьаяьнна йоллашехьа а расписане графикаш кхоачашъяьй яхаш преми телга юкъера дІадаккхаро наьха санна кІезигдергда техника вІаштІехьа яц яхаш рейсера автобусаш хьаювлта. Автобусашца нах дІа-юха кхувларах хьатІадоагІача ахчанна линейни служба предприяте гІулакхерча наькха транспортни управлене аппарата низашца общественностаца цхьана тІахьожам чІоагІагІа лоаттабаро хьатІадоагІа ахча алсамдоаккхаргда водительскии кондукторскии состава юкъера линейни дисциплина а пассажирий дисциплина а дІоагІъергья.

Грозненски ГПАП-1 къаьсткъаьстача маршруташка кондуктораш боацаш гІулакх ду пассажирашта. Цу методах пайда балац автопредприяте кулгалхоша, хадданза къаьсткъаьстача службаша участкай балха тІахьожам ца лоаттабарах. Кондуктораш боацача маршруташка автобусашта бу болх — бехктокхамегІа йола этап, хІана аьлча пассажираш дІа-юха кхувлларахи багаж цхьаьрахи боагІа мах гулбу цига. Из болх шин лостамагІа лелабе беза: хьалхара бар — пассажирашта гІулакх дара культура лакхъяри водителий балха методаш эргайоахаш толяри, шоллагІа бар — хьагулъеча выручкана хадданза тІахьожам лоаттабелга вІаштІехьдаккхар. Автопредприятера шкасаци инструкце ма-яххара яц, пассажираш дІа-юха кхувларах хьатІадоагІа ахча тІерадаха торо хулийт цо.

Кондуктораш боацача автобусаш тІа ахча хьагулдарал ший метте лоаттадарал хадданза чІоагІа уйла тІайохийтачеи болх эрабоахаш тоабечеи автопредприятешка гулдеш дола ахча кондуктораш тІаболча автобусий маршруташка гулдеча ахчал кІезигагІа хилац.

ТоъаІ дукха доход хул бетта дІа-юха ухаргвола билеташ дохкарах а экспрессии ахэкспрессии маршруташка абонементни талонаш йохкарах а, моллагІча цхьан предприяте болхлой кхаь сменагІа балха дІа а балхара цІа а кхувлита вІаштІехьа а даьккха.

Города маршруташка автобусашца пассажираш дІа-юха кхувлара гІулакх овлангара деза тоадар духьа, тхона хетачох, бакъахьа хургда лаьрххІа оттаьча графикагІа таражера арайоаллашехьа а шоай яха езача оагІорахьа йолхача хана № 2 а № 5 а йолча Грозненски пассажирски предприятей 10—15 автобуса нах дукхагІа Іовча сахьаташка (Іура-сара) шоашца уж дІаккхувларгбола гІулакх вІаштІехьдаьккхача, хІана аьлча цу предприятей цхьаболча водителаш хІанз шоашта «хІамилг яккхар» духьа иштта деш а да из.

Городера нах дІа-юха кхувлара сагтота эшнаше а хІанз хІара денна 8—10 автобус араяоакх Грозненски ГПАП-1 габензинови завода болхлой дІа-юха кхувла. Тхога хьатта ча из гІулакх № 2 йолча е 5 йолча пассажирски предприятена дІатІа а дилла ГПАП-1 автобусашка шоай гІулакх дайтача бакъахьа дар.

Республика автомобильни транспорта болхлоша, КПСС XXV съезда баха ма-боаггІара накъабаха кийч а луш, шерра социалистически яхь йоаржаяьй шоай боахамий болх дикка тоабар духьа.

И. УЖАХОВ,
Нохч-ГІалгІай транспортни управлене Центральни диспетчерски служба начальник.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК «Производства эффективности балха дикали лакхъяр духьа 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяр духьа лелаеча Еррисоюзни социалистически яхьа хьакъехьара» соцам чІоагІа могабеш тІанйцаб Лихачевa цІерагІча Московски автозаводе. Кузнечни корпусерча. 1975 шерарча Паччахьалкхен преме лауреат коммунист В. Е. Сапожников керте латтача кузнецийи - штамповщикий бригадо лаьрхІад укх шера хьалхарча ах шера план КПСС XXV съезд хьаеллача денга кхоачашъе. Цу коллективо съезда хьалхарча яхье дакъа а лоацаш, арахена продукци тІехдика а йолаш хІара денна дукхха тІеххкхоачашъю заданеш.

СУРТА ТІА: кузнецаш-штамповщикаш Паччахьалкхен преме лауреаташ коммунисташ В. Е. Сапожникови (юкъервар) А. Е. Денилови (аьттехьарвар) балха смена чакхъяьлачул тІехьагІа шоашца болх беш волча новкъостаца И. В. Пастушковца къамаьл деш ба.

В. СОБОЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪОНАЧА ІИЛМАХОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Шин дийнахьа хилар Грозне «Нефтехимавтомат» НИПИ институтей «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ къонача специалистий, ВЛКСМ обкома, республика НТО совета инициативагІа гулъяь къонача Іилмахойи специалистийи республикански хьалхара Іилматохкама конференци.

Конференце дийцар Нохч-ГІалгІайчен промышленни предприятешка автоматизаци яра дакъе къонача Іилмахоштеи специалисташтеи карагІдаьннараш.

Вай республике шерра боаржабаь беш ба промышленни производствана комплексни автоматизаци ярeи вычислительни техника средствaех пайда а эцаш управлени еш йола автоматизировании системаш (АСУ) хьаярeи болх. Кийчъеш я АСУ «Грознефтехим», цунна чуйоагІаш «Грознефтехимзаводы» объединени, В. И. Ленина цІерагІча ГНПЗ, А. Шерипова цІерагІча ГНПЗ, Н. Анисимова цІерагІча НГНПЗ, Грозненски химкомбината, ПТК управлене системаш а йолаш.

Конференце а секцей заседанешка а ткъаьитт совгІа доклад йир республика Іилматохкама, проектни дешара учрежденешкарча Іилмахоша, специалисташа.

Конференце балхаца дакъа лоацаш хиннараша республика кагирхошка кхайкарал дир, производствана автоматизаци ярeи автоматизировании управленей системаш хьаярeи декхараш кхоачашдеча кхы а чІоагІагІа хьинар айдаь дакъа лаца уж тІахьехаш.

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕЧА—КОМСОМОЛЬСКИ ЙОАКХО

КПСС ЦК парте XXV съезда оттаяьча проекта тІара бахача наьха хьашташ дІахо йодача хана дикагІа кхоачашдергдола, эшараша товараш ийдеш дІайода ха кІезигагІа йовергйола торговле пайданегІара формаш дукхагІа юкъекувла яха дешаш балха программа а хинна дІаэттад Сунженски районерча торговле къонача болхлошта. Комсомольцаша болх беш я района потребительски кооперацe еррига предприятеш. Низ тІабахийта къахьегаш дІадода хІара ди. ЧІоагтІа уйла еш да торговле культура лакхъялара гІулакхаш а.

Къаьстта дика къахьийгар Коопунивермага комсомольско-кагирхой коллективо. ИйслагІча пятилетка товарооборота план 101,6 процент кхоачашйир цо. Планал совгІа дехкад 872 эзар сома товараш. Дика болхбарах 9 комсомольца еннай ВЛКСМ ЦК пятилетка къона «Гвардеец» яха бронзах яь знакаш.

Комсомольски документаш хувца кийчлуш тоабелар комсомольцашца хІаранеца бу болх, дегІадера юкъарча гІулакхашка дакъа лоацилга. Масала, 11 саг юкъевахар комсомольски оперативни отряда. Цу отряда комиссар я ВЛКСМ комитета член Мусаева Мадина. Милицерча берий цІагІа каст-каста хулаш а кхелетача халача берашца кхетама болх беш а ба отряда членаш. Болх беше а сайрийнарча школе дешаш я Евлоева Зинеи Дзангиев Іийсаи. ХІаьта Кащеева Любаи Хамхоева Зинаи — сайрийнарча техникуме. Иштта университет толамца чакхйоаккхаш ва Саламов Зайнди.

Мукъача хана спортивни майданашка хул кагирхой. ВІашагІъеллай художествении самодеятельность. Каст-каста комсомольски собранешка йоагІа 20-ча шерашка комсомолка хинна, Нохч - ГІалгІай АССР потребкооперацe заслуженни болхло М. Я. Стромова, кагирхой наставница Н. И. Сорокотягина.

Дукха ха йоацаш хилар районни центрерча ерригача организацей комсомольцаша дакъа а лоацаш хьайийла комсомольски собрани. Кагирхошта хьалхашка укхаза къамаьл дир Ленински комсомола ветерана Стромова Мария Яковлевнас. Ах бІаь шу хьалха ше хьайийцача комсомольски билетах дийцар, цу гаьнарча турпала шерашка даьха сурташ хьахьекхар Мария Яковлевнас.

ХІанз коммунистически парте XXV съезд хьаелла гарга кхоачаш латтача хана къахьегама вахте эттаб района къона кооператораш. Бахача нахага товараш дохкара 2 бетта план съездо болх дІаболабеча денга кхоачашъе дош деннад цар.

А. СИНЧИНОВ,
комсомола Сунженски райкома секретарь.

МАССАНАХЬЕИ МАССАНЕНЕИ ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене СМУ-4 гІишлошъерашта юкъе дикагІа лоархІачарехи массанена вовзаши цар чІоагІа лоархІаши ва плотникий бригада бригадир Сарабаш Анатолий Иванович. Ше лархІийтеи сий дайтеи ховш ва из. Миччa хана а кІйча ва Анатолий Иванович шийгара гІоновкъостал эшаш тІаьенача моллагІча гІишлошъечоа новкъостал де. ЧІоагІа раьза волаш, дега тоам хулаш дІалу цо кхычарна дукхкхача шерашка ше гІишлошъеча Іоаь опыт.

ГІишлой-монтажни балхий йиьлагІча управлене бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье укх тІеххьарча шерашка хадданза хьалха латташ я Анатолий Ивановича кулгалдеча коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча плотникий бригада коллектив. Из а цхьа бахьан доацаш дац. Цун керттердар да барт-цхьоагІо йолаш бригада гІишлошъераш хилар, цар еррига шоай тороиаш оарцагІа а яьха хьинари низи кхо ца беш къахьегар, ше керте латтача коллектива болх Сарабаш Анатолий Ивановича кхетамца вІаштІехьбаьккхар. Дукха организаторскии кхетамеи болх бу цо бригада болхлошта юкъе, цох доккха беркат доал еррига коллективана а. ГІишлошъеча брак ца нийсъялийтара де дезарех, социалистически яхье хьалхалаттача кхыча бригадий методех дувцаш каст-каста беседаш ю бригада кулгалхочо. ДикагІйолча опыта школа оал царех гІишлошъераша.

Шийна мелла чІоагІа хаяо хулар аьнна ший бехкагІа бригада балха тІа хьовзам хулийтачарех вац Анатолий Иванович. Шоай болх ритмично дІабахийтара эшаргйола материалаш тІаяра ханнахьа оарцагІа воал. ХІара дийнахьа смена чакхйоалача хана бригадерча болхлошка хатта а хоатташ дІаязъю цо кхоана эшаргйола материалаш. Цул тІехьагІа участка кулгалхошка сиха заявка лу цо цох лаьца. Кхоана бригадас бе безача балхах йола наряд хьаэц царгара. Цу тІехьа чакхбалац Анатолий Ивановича ший коллективе беш бола организаторски болх. Тахан бригадана карагІдийнна дика гІулакхаш белгалдоах, балха тІа нийслеййна кхоачамбоацараш дІахо ца нийсалийтара де дезараш дувц. ЙоккхагІа опыт йола плотникаш хьожабу бехктокхамегІарча, халагІча участкашка болх бе.

Ше кулгалхо ма вий аьнна шийна йола атто лехачарех а вац бригадир. ХалагІйолча участке дІа а этте бригадерча плотникашта нийсса къахьег. Шийна тІабилла болх цІенеи биззам кхоачашбеш вар цуи новкъости доттагІеи ва. цхьабакъда производствении къахьегамеи дисциплина телхаерашца е балха тІа аьттув бола моттиг лехаш барашца мамшар болаш вац. Мелла дика производствении вале а гІалат ваьннача бе боагІаш бола бехк бу. Ер гаргагІа е хийрагІа ва аьнна бригадира озабезам баь цхьа моттиг нийсъенна яц тхона, йоах бригадерча гІишлошъераша. Иштта хиларах коллективе сий а даьннад цуи.

Ший цІагІарча моллагІча дезалхочун оамал санна бригадерча 28 плотникех хІаранe оамал дика йовз кулгалхочоа. Цудухьа атта да цунна царца болх бе, хьанца мишта дувца деза хов. ХІарансгара доагІар хьалеха а шийх шин байта а ховш ва Анатолий Иванович. Цхьан дийнахьа бригадерча плотникех шин саго баь болх брак йолаш хиларах уж къахьегаш хиннача участке штукатурни малярни балхаш де йиш йоацаш йисар отделочникий бІарча бригада. Цунах шийн са ма-кхийтцехьа цига а ваха хиннар фуд хьежар бригадир. Делкъийга салоІача хана шаккхе бригада вІашагІа а теха собрани йир.

— Оаш шийне талмасталла болх а баь брак яр бахьан долаш бІарччача бригадас балха ах ди доадаьд, хІанз оаш хьа-аьлча бакъахьа хет тхона шо фу де лерхІаш да, — аьлар Анатолий Ивановича.

— Кхыча бригаде а даьлла ца дийцача вай бригаде дувца мегацарий вай ер гІулакх, — раьза воццаш аьлар брак яьрех цхьаьне.

— Мегацар, аьхар болх ба оаш шийне, шуга гІолла еррига вай бригадас а толхабаьр. Брак йолаш болх баьчар новкъостех хІаранe хІана дац аьна къамаьлаш деш цІенхаштта бехк бир шийнена а. Царга ю болх юха байта лаьрхІар цо алапи а ца луш. ДІахо йодача хана из санна дар дой бригадацара къаста безилга а дІахайтар. Цох массанена йола урок хилар. Цул тІехьагІа ю санна дола гІулакх нийсденна дац бригаде.

Башха дика производственник, кулгалхо хинна ца Іеш, дика наставник а ва Сарабаш Анатолий Иванович. Шоаш наралаьца болх безабоийташ, плотника говзалах дика кхетавеш ткъаьх саг балхах кхетаваьа цо. ХІанз дикагІйола производственник а лоархІаш плотника йиьлагІча разрядагІа къахьегаш ба уж.

Ткъаьа кхоъ шу совгІа даь я Сарабаш Анатолий Ивановича гІишлошъеча къахьега, царех 12 шера плотникий бригадана керте латташ ва из. Цу шерашка массаза а социалистически яхье хьалха латташ, кхыча бригадашта хьокхам телаш я цуи бригада, — яхаш дувц СМУ-4 кулгалхоша. ГІишлой-монтажни балхаш дара йиьслагІча пятилетка задани ханал цхьа шу совгІа хьалха кхоачашйир цо. ИттлагІа пятилетка — эффективностей дикалей пятилетка хилар кхета а деш кхы а дикагІа къахьег бригада плотникаша укх шера. ХІара сменагІа норма 140—150 процент кхоачаш ца еш цхьа ди дІадахийтац цар. Парте XXV съезда сийна 15 февралага кхачалехьа шин бетта задани кхоачашъе лерхІ цар, деш дола гІишлой балхаш тІехдика мара а ца хулийташ.

— ГІишлошъечун болх кара а лаьца со къахьегаш волча шерашта юкъе эггара бочагІа да сона 1961 шу, — йоах Анатолий Ивановича. Цу шера КПСС членалла дІанийцар со.

Коммунист ахача сийлолча цІера сий даим лакха лоаттадеш, партийни организаце шийна тІабилла моллагІа болх даим цІена кхоачашбеш хьавоагІа из. Ялх шера вІаштта хинна СМУ-4 парткома член волаш, кхаь шера профсоюза постройкома члена декхараш кхоачашдеш. Цкъа санна массехказа хийржав городской районни партийни конференцешка делегаталла. Лоаца аьлча къахьетаме санна общественни балха тІа а хьокхам телаш ва Анатолий Иванович.

Шийна тийна совгІаташ духхьала шийна карагІдийнна дика толамаш белгалдоахаш тийннарг лархІац цо. Царех дакъа доал бригадерча берригача болхлой, яхаш дувц цо. Анатолий Ивановича наькха тІа лелаш я Октябрьски революце орден, Ленински юбилейни медаль, «Социалистически яхье котваьннар» яхеи «ийслагІча пятилетка ударник» яхеи шиъ сийлен знак. Массехк шера СМУ-4, иштта районни Сийлен доска тІа хьалтеха даьллад цуи портрет. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота а йолаш тиъаьх грамота еннай цунна.

Безаш каралаьцача къахьегама наькъа тІа карагІдийнна толамаш белгалдоахаш тийннад уж совгІаташ. Цар дукхха-ча хІамаи декхарийла ву из. Цунах дика кхеташ ва Анатолий Иванович.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: плотникий бригадир А. Сарабаш.

Н. ПЛИЕВА сурт.

МАССАЗА А БАЬЦАДААРАШ ХИЛИЙТАРА

КПСС Центральни Комитето парте XXV съезда оттаьча проекта тIа аьнна да: «...Мел эш помидораш, нарсаш, хохаш, саьмарсаьх, массе тайпара баьцаш кхеелга Iалашде, специализировании боахамаши тепличаи комбинаташи дIахо а вIашагIъехка. Технологи эргайоахаш тоаяреи комплексни механизаци юкъекхахьареи ларда тIа баьцадаараш леладечеи коартолаш лелаечев дIабода къахьегам дика кIезигбе». Из деррига а Грозненски района «Тепличный» совхоза лоагIаш да.

Из боахам вIашагIбелла ши шу мара дац. Хьалхарча деношке а декхараш кхоачашдаьра новкъарле еш халонаш нийсьелар укхаза Масала, 1975 шера баьцадаараш дохкара план 112 процент кхоачашйир совхозо, цунца цхьана вIаштIехьдаланзар рассадеи зизаши кхедара заданеш кхоачашъе. ХIаьта иттлагIча пятилетке хаддаза продукци дукхагIа яхара юрта къахьегамхошта хьалхашка декхараш оттаду. ДIадахача шера планагIа даха лийрхIачул укх шера дукхагIа даха деза баьцадаараш 747 центнер, 40,6 эзар зиза, дуккха дуккагIа кхее еза баьцадаарий культурай рассадаш.

Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара лаьтта леладара культура лакхъе еза, культураш дIаювш леладу лаьтта беркатегIа хургдолаш хьагуча а йоахаш пайда эца беза йолаш йолча торонех. Цу хьакъехьа къамаьл хилар дукха ха йоаццаш КПСС Центральни Комитета декабрьски (1975 шера) Пленума материалаш ювцаш совхозе хиннача йиллача партийни собране.

ХIанз совхозе долаш долча хьалех къамаьл дир совхоза партийни организаце секретара З. И. Рыбинас. Цо теркам тIабахийтар укх шера тепличникашта хьалхашка латтача декхарашта. ГулбеннаргIашa шоашта хетараш дувцаш дукха къамаьлаш хилар. Юкъарча гIулакха хIаравар ше бехктокхаме хетилга гуш дар. Коллектива телам бахьан хьинаре къахьегаргхилара тешал деш дар хIаране дош.

Укх шера хьалхарча деношке а баьцадаараш кхеделарашa продукци дукхагIа яккхара тIадерзадаьд шоай низаш. Иштта, 1-гIа март тIаккхоачаш баьцадаарий рассада пленкана кIалхарча теплицашка дIачуяхьа лаьрхIад. ДIадахача шера марта шоллагIча ах бетта мара даьлацар из. Долче, укх шера хьувкъам а хьалхагIа чуэцаргба.

— Проекта тIа белгал мадаккхара производствана механизаци яро, керда технологи юкъе йоалаяро Iалашду продукци совйоаккхилга, — йоах совхоза керттерча инженера Ю. С. Толстова, цунца дувзаденна хьалхашка эттача проблемах дувцаш. — Эггара хьалха шлангаца хий деттилга дIа а даьккха, пиесха беш хий деттилга вIаштIехьдаккха деза. Баьцовгаш дегIайоагIача хана кховлагIдола дакъа къахьегами хан хий деттарга дIайохийт болхлоша. ХIаьта пиесха беш хий тохарга 3—4 минут мара дIагIоргьяц. Цул совгIа массанахьа цхьатарра дIакхоа хий. Цу системаца йоаш удобренеш товса йиш я. Цо торо хулийтаргья тIехнахьа ца юсийташ из дикагIа а сихагIа а лаьттанна дIаийта.

Лоалахарча «Пригородный» совхоза системага гIолла кхоач цу боахаме хий. Аьхки массехк дийнахьа лоалахой бахьан долаш хий доацаш бус тепличникаш. ДIадахача шера массехказза укропи петрушкен юха дIае езаш хилар М. Чадаева бригаде. Из бахьан долаш дагадоацаш культураш кхеера дIадодар дукхагIа хул. Из дIахо йодача хана хургдоацаш эшаш моттиг хилча хий хургдолаш Iам хьабе беза. Цу гIулакха торонаш йолаш я. Iан замалахьа лаьттан кIалхара хьадоагIа хий пайда боацаш дIаух, из хий хьалаца деза. Баьцовгаш повкъа йола хлорни веществаш яц цунца.

— Лаьттан кIалхара хий доахача скважинашкара хий теплицай система чу хIанзалца ши-шегIа ух. Из бахьан долаш юкъ фо чу а этте дийнахьа шозза-кхозза хий Iохецадезаш хул. Цу гIулакха а, хIаьта система чу хадданза низ лоаттабе насосни станци оттае еза, — йоах слесарий бригадира А. А. Сорокоумова. — Цул совгIа котельни хьалъе еза совхозе. ХIанз дIаухаш дола хий хьа а лувцаш дIоахдеш, теплицашта йовхал луча системана халданза хий лоаттаделга вIаштIехьдаккха деза.

«Тепличный» совхоза кулгалхой чIоагIа раьза бац «Чечингсельстрой» ПМК-101 яхача учреждене деча балхашта. Совхоза голландски теплица хьалъеш я из. Из эксплуатаце дIаяла еза ха дуккха а тIехъяьннай, хIаьта из хьалъяь яла дага а яц.

А. ШАМСУТДИНОВ.

КХОДЕШ ДIААХИЙТА ДЕЗА РУЗКЪА

КПСС ЦК мартовски (1965 ш) Пленумо КПСС XXIV съездо дуккача шерашка оттаяь юрта боахам дегIабоалабара программа кхоачашъяра пятилетка яр дIаяха ийслагIъяр. Цу пхе шера дукха рузкъа хьажийцар пачхьалкхено юрта боахам дегIабоалабаре. Из бахьан долаш ялат, кхыйола юртбоахама культураш дукхагIа кхеяра экономически хьалаш хьахалар.

Вай республика юрта боахама къахьегамхоша дика толамаш даьхад дIаяхача пятилеткагIа. 1974 шера колхозашта хьахинна беррига пайда 44,4 миллион сом хилар, из 1964 шера хинначунца нийсбича 166 процент ба. Колхозийи совхозийи керттера производствении фондаш кхозза дукхагIа хиннай. ДукхагIа да хий дехка лаьтташ, органически минеральни удобренех дикагIа пайда эц.

Лакхара хьокхамаш даха торо хулийтача дуккхача факторех цаI да фондоотдача дукхагIа хилийтара тIехьа республика боахамий кулгалхоша, специалисташа хадданза къоссам лоаттабар. Цо хьахьокх производство экономически мел пайдане я, моллагIча коллектива балха дикагIа йола оагIув а я из.

Керттерча даькъе производствени фондех пайда эц кIезигагIа дIа а ухийташ дукхагIа продукци яккхара. Керттера средстваш дIаахийтара боарам хьахьокх фондах хьахиннача.

Керттерча производственни фондай маьха цхьан единицах хьахулача продукце хьахьокх фондах хьахулар.

ИйслагIча пятилетка тIеххьарча кхаъ шера керттерча фондех пайда мишта эц а царех хьа фу хул а хьахьокх яьча анализаша. 1971 — 1973 шерашка производственни фондаш дегIаухар, хIаьта йоаккхаш йола продукци кIезигагIа яр. Республика совхозашеи колхозашеи 1973 шера 74673 эзар сома валови продукци яьккхай, хIаьта йолаш йола керттера фондаш 101832 эзар сом да. Цунна цхьана фондоотдача лохлу — 1971 шера керттерча производственни фондай хIара 100 сома 86 сом 40 кепиг хиннача 1973 шера лохлуш 73 сомага 30 кепигага дIаккхаьчад.

Фондоотдача кIезига хиларах юрта боахама продукци яккхарга дукхагIа дIалода.

1971 шера яьккхачул 12,1 процент кIезигагIа продукци яьккхай 1972 шера, хIаьта 1972 шера цунга дIадодар 17,1 процент дукхагIа хилар.

Долче, продукци дукхагIа мел йоаккх, производственни фондех дикагIа пайда мел эц, фондоотдача дукхагIа хул, дIадодар кIезигагIа а да.

Фондоотдача кIезигъялар тIеххьарча шерашка юрта боахама интенсификаци ярца, юрта боахама доакъошта механизаци дуьззалленна да йоах экономисташ. Из цхьан даькъе бакъда.

Хьайбай боахамашта хьалхьаьв хинна гIирсаш хIанз техника- оборудовани оттаяра аьттув болаш дац. Дукха кулгашца къахьега деза цу помещенешка, из бахьан продукци яккхарга дIадодар дукхагIа да.

КПСС Центральни Комитета партеIсъезда оттаьча проекта тIа белгал ма - даккхара пачхьалкхен, колхозни, колхозий юкъара хьайбаш леладу комплексай, механизировани фермаш, коа тIарча оалхазарий фабрикаш дукхагIа хьалъе, керда техникеи технологии юкъейоалаелга теркал а деш хIанз болх беш йолча хьайбаш леладечи коа тIара оалхазараш леладечеи фермашта реконструкци е лерхIача укх пятилеткагIа дукха юрта боахама гIирсаш хьалдергда вай республике.

Хьалдеш долча гIирсашка дIадодар гаьна ца доалаш сиха юхаметтаоттаргдолаш хьалъе еза керда комплексаш.

Практике хьахьоккхад культурай хьувкъами хьайбай продуктивности лакхъяра дIайодуктийтача капитальни вложенеша дукхагIа пайда хьабелга. Уж хьоккхамаш лакхдаро къахьегама овсарле лакхъю, продукцега дIадодар кIезигагIа хулийт.

ТIеххьарча пхе шера Шалински района «Джалка» совхозе юкъера лаьрхIача цхьан шера керттерча рузкъах боахаме дIадахийтар 3450,6 эзар сом хилар, хIаьта цу хана хьаьккха продукци 1740,4 эзар сома мара яц. Иштта цу боахаме дIадахийтача рузкъах хIара 100 сома духъала 50 сом 43 кепиг мара хьахиннадац. Из кхы дукхагIа лакхдаланзар 1973 шера — 53 сом 96 кепиг, 1974 шера—55 сом 17 кепиг. Хьагуча тайпара укх боахаме фондоотдача лоха я, массехк шера иштта хьа а йоагIа.

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе тIеххьарча пхе шера юкъера лаьрхIача цхьан шера дIадахийтача 100 сомах 66 сом 30 кепиг мара хьахиланзар, хIаьта Сунженски района «Победа» колхозе из хьокхам лакхагIа ба. Иштта да укх тIеххьарча шерашка а. Нагахьа санна къаьсткъаьстача доакъошка хьежача кхы сурт гургда.

Керттерча даькъе дукхагIа а дикагIа а вIаштIехьбаьккхаб инженерно - технически служба болх. Механизатораша дика пайда эц техниках.

Хьайбай боахаме шозза кIезигагIа я фондоотдача. ХIанад из?

Растениеводстве керда агротехнически приемаш юкъекхувл, удобренеех дикагIа пайда эц, фу дикагIа дар дIадув. ХIаьта хьайбай боахаме хIанзарча ханара фермаш хьалъярца цхьана кхоачашду племенной болх тоабелга, деттача доахана Iулаш къаденнараш дIа я доахаш духхьашха дахка шинараш юкъе хецарца кьоаду.

Фондех хьахулар алсамдаргда нагахьа санна дика хьалъяьча комплексашка дика продуктивность йола доахан леладойя, мел эша доакъар кхоачамболлаш хулийте.

Керда хьалъяь комплексаш болх бе йолайолийташ из кхоачашданзар № 1 йолча Грозненски шурий совхозе, Урус - Мартановски района «Гойтинский» совхозе. КIезига а дукха а шура лу доахан вIашагIъэдаь цхьан помещенешка дIачулаьхкар цар.

Ховш да дукхагIбола кулгалхой а специалисташ а керда техникава тIакхувш хилар. Цхьабакъда, цар уйла тIа-м яхийташ йолаш йолчох пайда мишта эц хьажа, цо хьахьокх дIадахийтачох фу хьахул.

КIезига мича шейслу боккхача маьхера техника вIалла пайда ца эцаш лоаттаеш хилар, дIаоттае оатхалаш яц яхаш 1974 шера коартолаш чуэцача хана Назрановски района «Экажевский» совхозе урсаш ца хиларах коартолаш оахка 7 агрегат сеца лаьттар, электрокабель ца хиларах сортировочни машина болх ца беш лаьттар. ВIалла пайда ца эцаш лаьттар коартолаш чуэца цIена шиъ комбайн. Кулгашца хьахоржар коартолаш. Иштта хьал дар соахка а.

М. САЛМАНОВ,
Нохч - ГIалгIайчен юрта боахамерча НОТ отдела начальник.

Торонаш йолаш я

Республика юрта боахама министерства колхозашкеи совхозашкеи 136,8 эзар бежан, 61 эзар совгIа хьакха, 543 эзар гаргга жа да. Цу дерригача хьайбаех 44 эзар етт, пхи эзар гаргга нана хьакхарч, 282 эзар жерч хилар теркалдича ала йиш я укх кердача пятилетка хIара шера царна тIехьара дукха хьайбаш дебаре вай торо йолга. Царех цхьадараш деттача доахана Iулаш юхаметтаоттадеча дIагIоргда, цхьадараш дулха дIалургда.

Деттача доахангара ма-хулла дукхагIа шура яккха еза. Долаш долча хьайбашкара дукха дулх дакхха декхарийла да республика боахамаш. Иштта шура а дулх а доеккхилга кхоачашдулургда чагахьа санна хIара 100 Iатта тIехьара юкъера лаьрхIача 68 Iасилг на кхедеш 78 — 80 кхедойя.

ХIара шера дукха доахан Iахар дисарах доккха зе хул вай боахамашта. Из кхы а совдоал цхьацадолча лазарех кIаллусаш доахан доврах. ДIадахача шера республика боахамашка 5617 бежан леннад. Дулхаца лаьрхIача уж доврах 1500 тонн дулх дайнад. Цу хана 14852 хьакха еннай. Из а да дукха дулх.

ЧIоагIа халуш зе хилар 56 эзар гаргга устагIа баларах. Иштта доахани хьакхарчи йоврах деррига дайна дулх 4600 тонн я. Кхетадеш ма-дий хьа мел хиннача къоначa хьайбаех дерригаш ца дусилга. Цудухьа царех дIакъаста тарлуш дараш лаьрхIачул тIехьагIа хьахинна цифраш я оаха лакхе йоалаьраш.

Хьайбай продукташ хьа ца йоахаш дукха йовш хилар лоархIача хана теркал ца бича балац шура йовра ши никъ. Царех цаI — доахан Iахар дисар: Iаьсий ца хилча, хIаьта шура а кIезигагIа хул. ДIадахача шера планагIа доагIачул 10 процент кIезигагIа Iаьсий хилар боахамашка. Вож никъ ба: кхоабача Iаттагара йоаккха шура кIезига хилар. 1975 шера юкъера лаьрхIача кхоабача Iаттагара йоаккха шура 2022 килограмм хила езача, хIаьта яьккхар 1838 килограмм мара хиланзар. Дерригача боахамашкарча доахангара еррига хьа ца йоаккхаш йиса шура 8022 тонн я. Иштта хьа ца йоаккхаш дукха шурен дулхи дисарах хьайбай продукташ кийчъяра пачхьалкхен план кхоачашъяра Iаткъар. Иштта хьа ца доаккхаш дисар тха а.

Нагахьа санна дIадахача шера хьайбай продукташ яхарга дIададахар плановичул дукхагIа хилар а лакхе белгалдаьр а теркалдича гуш да хьайбай боахам лелабара даькъе хIанзчул тIехьагIа вай де дезараш дукха долга. Яьккхача цхьа центнер шурийга дIадодар планагIа лийрхIачул пхи сом дукхагIа да. Иштта дукха да бежанеи хьакхани дулх даккхарга дIадахар.

Яьча анализо хьахьокх кердача пятилетка хьалхарча шера боахамашка йолаш йола, хIанзалца пайда ца эцаш хинна торонаш хьагуча а йоахаш, хьайбай продуктивность лакхъяра юрта специалисташа, хьайбаш леладераша хьинар айде дезилга. Еррига говзал тIаяхийта еза доахан Iахар дусаргдоацаш зооветеринарни бокъонаш чакхъяхара.

Хьайбай продуктивность лакхъяр, продукци яккхарга дIадодар лохлар, пайда дукхагIа хургболча тайпара кхом беш доакъар дIадахийтар хIара ферма зооветеринарни специалистийи хьайбаш леладерийи лоархIамера декхар да.

Х. МАХИТАРОВ,
республика юрта боахама министерства воккхагIвола экономист.

Оренбургера малхбузен доазонашка кхаччалца

КАЗАХСКИ ССР. Оренбург — СССР Малхбузен доазув яха дунен халкъашта юкъера йоаккха газопровод юллаш болча гIишлонхоша толамца кхоачашду КПСС XXV съезда сийна тIайийца декхараш. Iоехха яьннай Уральск — Александров—Гай яхача трассе хьалхара 250 километр турбаш.

Доагора - энергетически магистраль вай мехка деррига ча европейски даькъа тIа гIолла чакхйоалаш я. Оренбурга юххера йолаь газ Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, Румыне, Чехословаке кховчаергья цо. СССР Малхбузен доазон тIа кхаччалца лаьтта кIал гIолла йодача керттерча лине дIоахал 2750 километр хургда. Из газопровод юла 1420 миллиметр диаметрагIа йола турбаш а йохкаш. Оренбург — СССР Малхбузен доазув яха газопровод йилла яккха лерхI 1978 шера.

СУРТА ТIА: газопровод юллача цхьан участке. Укхаза болх беш я «Союзгазспецстрой» треста механизированни изолировочни колонна коллектив.

Д. КАРАЧУНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Грозненски «Нефтехимзапчасть» завода болхлоша шера социалистически яхь йоарьжаяьй КПСС XXV съезда сийленца накъбахара. Цу яхье хадданза хьалха латташи ше тIайийца социалистически декхараш тIеххкхоачашдеши ва слесарь, коммунистически къахьегама ударник Болдырев Александр Анатольевич. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо цаI-ах норма кхоачаш ца еш. ХIаьта кийчъю продукци дикен тIехдикен мара хилац. Дукхача шерашка иштта хьинаре къахьегаш хиларах завода сийлен книжка тIа йихьай цун цIи.

СУРТА ТIА: шийна денна лоархIаме заказ кхоачашдеш ва слесарь А. Болдырев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Оаха яздаьчун лерагIа

Соахка 14 августа арадаьннача «Сердало» газета тIа кепа техаяр «Сурто бехк бу» аьнна корта а болаш критически материл. Грозненски горисполкоме дIаяхьийтар из. Укх тайпара ба байнача бетта 27 дийнахьа горисполкомо баь № 34 йс..а соцам:

«Сурто бехк бу» аьнна корта а болаш «Сердало» газето кепа теха критически материал дIадахача шера 21 августа де дезар де аьнна дIаяхьийтаяр Октябрьски района къахьегамхой депутатий Совета исполкоме.

Мичурина цIерагIча поселкерча Гойгова улицагIарча тикана хьалашка догIан хиш вIауха моттигаш цIенъярца, сеца латта хий дIадаккхарца, цига баьнна кIоаг дIабаккхарца дувзаденна балхаш чакхдаха шоай денал ца хилар хьахойташ соахка 11 сентябре Грозненски горисполкомага жоп а дайташ «Сердало» газета тIа араьнна критически заметка талмастта йитай Октябрьски района исполкомо.

Района низаца сихха уж балхаш даь доахилга Грозненски горисполкомо хьадийхачул тIехьагIа цхьадараш юкъагIа депуташ де дезар дир цу райисполкомо. Из бахьан долаш 22 декабре юха а горисполкоме баьхкар цу участке баха нах.

«Сурто бехк бу» аьнна корта а болаш «Сердало» газето кепа техача критически заметкана ший ханнахьа жоп ца дIаара бехке я горисполкома юкъара отдел а (заведующи нов. Незамудинов). Соахка 11 сентябрера горисполкома укажани бокъонца кхоачашъелга райисполкомагара хьадийхадац цо.

Ханнахьа де дезар а даь «Сердало» газета редакцена жоп дулга бахьан доацаш тIехьадаккхар санна дола гIалаташ дIахо йодача хана далийтача могийтаргдоацилга райисполкома председателга Х. Р. Алиевга дIахойташ, цу гIулакха бе боагIарашта бехк белга, иштта укх бетта 15 дийнахьа цига де мел дезар даь а даьккха горисполкомага жоп дойтилга ин. Алиевгареи Безгласнегареи хьадех Грозненски къахьегамхой депутатий городской Совета исполкомо».

ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Араяьннай «Сельские зори» яхача зональни журнала аргIанара февральски номер.

КIоарга чулоацам болаш къаьстта дукха статьяш я «XXV съезда — толамца накъадахара» яхача рубрика кIала кепа теха.

Уйла тIаяхийта еша тIахьех оаха «ДегIаахара этапаш» яхаш КПСС Дагестански обкома хьалхарча секретара М. Абдулбасирова язъяь статья. ИйслагIча пятилетке республика юрта боахама болхлоша баьча балхах дувц авторо ший статья тIа, дикагIболча къахьегамхой цIераш а йоахаш, хIаьта цар балха опыт а ювцаш.

Хайча пайдане дола дукха гIулакхаш гучадоах «Лаьтта леладара эстетика лораеш» яхаш ше яздаьча дувцар тIа КПСС Центральни Комитета член, СССР Паччахьалкхен преме лауреат, Социалистически Къахьегама Турпал волча Усть - Лабински района «Кубань» колхоза бригадиро Клепиков Михаил Ивановича. Ялата культурай боккха хьувкъам кхебара мишта болх бе беза дувц цо.

Шоай балха опытах, иттлагIча пятилетке хьалхашка латтача декхарехи уж кхоачашдара де лерхIачохи дувцаш интервью елар «Сельские зори» журнала корреспонденташта Къилбаседа Кавказски зонерча дикагIа болча юрта боахама къахьегамхоша. Къаьстта кIоарга чулоацам болаш я Нохч - ГIалгIай автономни республика Шелковски района «Шелковский» яхача фуна жа леладеча совхоза воккхагIволча жа Iуно Социалистически Къахьегама Турпало Н. Эсмухамбетова енна итервью.

Механизаторий - кхалнаьхa Еррагроссийски слет хилар дукха ха йоаццаш Краснодаре. Цу слетах дувцаш «Дикача традицешта—шерра никъ» яхаш статья язъяьй РСФСР юрта боахама министра заместителa И. Морозова. Цу слете дакъа лоацаш хиннача цхьаболча кхалнаха дийцачоа а кепа техай цу журнала тIа.

«Химен хьувкъами» яхача раздела кепа техача материалех шеко а йоацаш журнал дешарий уйла тIаозаргья «Боахамий юкъерча ларда тIа» яхаш Ростовски областа Белгородски района боахамий юкъарча объединене председателa Н. Осадче язъяьча статьяси «Районни агротехнически служба» яхаш Зерноградски района юрта боахама управлене керттерча агронома Ф. Грищенкос, Iилмахоша В. Усова, Е. Салмина язъяьча статьяси.

Хьайбаш леладераша пайда эцаргба «Хьайбаш дика Iангара дахара» яхача рубрика кIала кепа теха статьяш ешарах. Дика хьехамаш корадергда журнал дешараштa цу кIала кепа техача «Докъача доакъара смесашца» яхаш Р. Шапирос, «Рационаца гранулаш хилча» яхаш П. Клименкос язъяь статьяш йийшача.

КIоарга чулоацам болашеи йийшача пайда лургболашеи кхы а дукха материалаш я «Сельские зори» яхача журнала аргIанарча февральски номер тIа кепа теха. Уж ерригаш а уйла тIаяхийта еша тIахьех оаха юрта боахама къахьегамхой.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
«Сельские зори» журнала корреспондент.

ВОНЦА МАШАР ХУРГБАЦ

Тахан са дувца безам ба вайна белгалдаьннача эздийча гIулакхех а тоам боацарех а. Къаьстта тхоай Наьсар-Керторча вахарах-леларах.

Дика гIулакхаш тIа-тIа дукхагIа гучадувл, иштта доккха во тхоашкара бIарга ца дайташ дIадаха шу чаккдаьккхар оаха. Налогаш гулъяра план кхоачашъяьй. 255 центнер дулх паччахьалкхенга шоай лоIамагIа дохка дезаш бар юрта баха нах, хIаьта оаха дIаеннар 296 центнер я. Тхан фуаши дохкара декхараш а сийленца тIеххкхоачашдаьд. Юкъарча хьайбашта 55 тонн гIожа доакъар Iалашдергда аьннача 62 тонн кийчдир оаха. дикагIбола депутаташи юртара активисташи цу балха юкъе а озаш. Царех ба депутаташ Плиев Ахьмад, Бузуртанов Аслан, Самиев Таркан, Абадиев Руслан, активисташ Абадиев Идрис, Плиев Исраил, МержоевгIар Инни Борис. Бештоев Iумар, Альмуранев Салман, Колоев Башир, Оздоев Беслан, кхы а дукха бараш.

Тахан юртсовета чуйоагIа дукхха а юкъара организацеш. Уж я — улични комитеташ, новкъостий судаш, даьй-ноаной комитеташ кхыяраш. Цар массане а шоай болх тIа-тIа тоабеш лелабу.

Дика да из деррига долаш. Цхьабакъда, халахет цхьадола укх вай заманца тарлургдоаца гIулакхаш гучадаьча а хьахезача а. МалагIаш да уж?

— Даьй лаьтташ тхогара сагo доахаргдац, карт цхьа гIа эза а араозаргья, къонахчунга герз а хила деза, эрсе йоалае а мегаргъяц яхилга зуламе хьехам ба.

Тахан вай советски халкъ дерригача воай низаш оарцагIдаьха парте XXV-ча съезда хозача гIулакхашца накъадодача деноша къаьстта эздий дац вайна вонах IоцIен ца луш цу сийрдача новкъа дахар.

Наха ца хов хьеха валац со. Цхьабакъда, нийслу шишийга кхаьчача дерг а доацаш, наха доккха хьехар де а гIерташ цхьацаболa «шув тIара шейхаш», ужжамо барех вай даьссача къамаьла дай оал.

Дувца-м дуккха а дар, цхьабакъда, аз дукха деце а вайна юкъе вогIа дарех цхьадараш белгалдоахаргда.

Юртсовете кIезига хилац хоамаш, локтъамаш дераш.

— Са мар къаракъ а мелаш бераштa халахетар деш ва, со цIагIара лелхаю бIаргакIийле сийн а еш, цIагIара хIамаш а йоххаш къамарг тIоадаеш ва тха цIенда. — йоах Оздоева Якъуба сесага Маликата Маро алапи чу-м дахьац, — яхаш оказ Дидигова Цаэш. Тхо-м царна алапи чукхахьа мича оттадьд. Фу де деза царна? Царна доагIар — кхоаччара барашa, лоалахоша, депутаташа нийсача новкъа уж бахар да. эша хьехам луш. кхы ца хуле харцаьннар юхатохаш а. Из ца дойя дезал бохаргба е, набахта чугIоргба ужжаморгаш. Лорашка а вугалва из, ца доале гучахьа милице къоастаде дIачу а лулда цун гIулакх. Наха хьалхашка сий довргда яхаш из ца деш Iеш бараша гайна е ганза геттара вочен нийсде йиш йоацачен зуламга кхоачабу шоаш.

Даьй хинна лаьтта да, яхаш дукха ба хIанз Наьсар-Керте ца баха нах цу лаьттанна доал де гIерташ. Оахар малав а хац, хьувкъам чукхухьар малав а хац. Цунна тIера йоагIа налог хьаяла безам болаш а бац уж «лаьттан дай». Дергдийхьог! цар иштта шоай «даьй лаьтташта» доал!?

Керда херажача юртсовета исполкома ловрглолаш дац бахаш кхычахьа а болаш тха юртарча лаьттан доал де гIерташ хьувзачар леладер. ХалмурзиевгIар Бийсолтен, Уматгирии, Аушев Iалауди, Бештоев Хьусен, Чахкиев ТIахIир, кхы дуккха бараш а шоаш Грозне е Назране бахаш болашше а «даьй» лаьттанна доал укхаза ду.

Болаш ба юрта шоай боахаме сов хьайбаш лeладераш а. Из кхоачамбоацар хIанз а цIендаь дIадаккха аьттув баьннабац тха. Цудухьа, тха юртхоша — депутаташа, активисташа гIо а деш, цу хьакъехьа дикка болх чакхбоакх.

Шийна хьашт долчо, кхаба тарлучо хьайба лeладу. Ма леладе советски законо а лоалахочоа а зе-зулам ца деш, совхоза кхаш а хIалак ца дайташ.

Юрта йисте кIа дIадийна совхоза кхаш да. Цу тIа улгдIа а лехкаш из хIалакду цхьаболча кхетам лоха болча наха. Уж оаха тIа а бийха дIакхетабаьб. Массазара юртбоахама комисси а цун председатель нов. Евлоев Хьажбийхар а цу гIулакха ханнахьа оарцагIбоал. Тоха дезача гIод а тох, кхы ала дезар дизза дIа а оал. ТIехьагIа иззаморг царара кхы гучадалац. Уж кхийттаб.

Еза ханаш йолча хана цхьацца гIалатлонаш гучаювл юрта. Мархаш доастача хана айла юкъе гIеттий топаш кхувсаш, наьха сатем бойбеш. Iолеггалца говраш хехкаш, байракхаш йоахаш за тхо, яхаш. ЧопчIоагIагIа мел боал, хьацара хьадж чIоагIагIа ме ух маьл дукхагIа хул, яхаш. Бусалба ду боалача хана-м хIанзара топаш вIалла хинна а мичай. Мичара арадаьннад из? Хьанна мичара хорабаьб из хьехам?

Юртсовета депутаташа, активисташа баьча балхо лакхе вай дийна гIулакх лертIа даьккхар — укх шера мархаш доастача хана хиланзар гIар-тета, топаш кхувсанзар, къахьегамхоша шоашка яхачунга ладийгIар. Говраш салаIийтар.

Чаарахьий топаш шоай доалахьа лелае бокъо еннай советски Iаьдало, цхьабакъда царна регистраци е эша каьхаташ вIаштIехьдаха ловш бац, бIукъожабу. ДикагIдар сихагIа ший бокъо вIаштIехьъяккхар а из яккха хьинар доацачо топ милицега дIаялар а да. Царех цаI ца дича даргдац. Оаха из дош сесе а къоастадеш хиннад, юртахой сходе а дийцад. Долче, дIаьзыннадац ала дац.

Юрта лостам хилар, цун юкъара гIирсаш, сатем лорабар нахах тийша да. Вай дерригаш оарцагIдоаларе электрически лампаш воай берашка ца йохаийта, телефона саьогаш ца тедийта, деша ца додаш бер ца дита, арара тIабаьхкача хьехархой кизгаш бийсан а дийнахь а ца доха дайта вIаштIехьдаргдар вай. Цунца цхьана юрта сий а айлургдар.

Наьсар-Керте хIанзчул 10 шу хьалха хьалъяьяр баги. Хьалъяь ялалеха из хIалакйин.

ХIанз юха хьалъеш латт из. Эхь да юрта бахача наха хьалха цуна тIакхаьча ди юхатIакхоачийте.

Шоаш бахача ковнашта хьалхашка кхо кхувсаш, йокъ тессаш, еха дхьегIаш аратувсаш ба цхьабола нах. Геттара бакъахьа хургда шоаш наха юкъе гIорбалалехьа из тайпа нийрча гIулакх шоашкара дIахо йодача хана мукъагIа цар гуча ца далийтача.

Iовдалчара Iовдала дар мара ала йиш яц. Цхьабараша юрта арадоакх хьанаьхка моатишка йоалаяьй, аьнна. Моатишка — матушка я. Иштта оалаш хиннад хьалха шарача замах моцгIара сесагах, моллагIча эрсий кхалсагах. ХIанз халкъаш къерда ха дIаяьнай, хIаьта а кхыча къаман саг йоалавр эхь да яха Iовдалаш тахан а тIехьа нийслу. Йоалаяйта шийна хьашт дар. Шийна йоалаяций цо из. Ший къамах йола саг йоалаяь харцахьарча новкъа баьннараш дукха бовз сона а юрга а.

Бештоев Закре ва 70 шу даьнна хила мегаш саг. Из коммунист вола кIезигагIа даьннадале 40 шу даьннад. Цо ший хана дукхха бехктокхаме балхаш а леладаьд, хьаьнала къа а хьийгад. Цкъа ше йоалаяь эрсий къамах йола саг еннача тIехьагIа, из-м ше из йоалаярах дехке а ца воалаш, хIанз шоллагIчунца а вах. Хоза, барт тайна дезал ба цун бараш. Закре ше пенсионер воллашехьа юкъарча гIулакха массаза а кийча волаш, хьинаре дакъа лоацаш ва.

ХIанз деррига а советски халкъ санна айденнача хьинарца тIайийцар оаха дукха ха йоаццаш XXV съезда КПСС Центральни Комитета оттаяь проект.

Вай парте советски халкъа хьалхашка оттадаь сийлен декхараш, вахаре нийслу кхоачамбоацараш сихонца дIадоахаши сийдола кердадараш юкъекхухьаши, толамца кхоачашдергда. Цу гIулакха шоай низ кхобергбац Наьсар-Керторча къахьегамхоша, юртсовето, коммунисташа, депутаташа, активисташа.

У. АБАДИЕВ,
Наьсар-Керторча юртсовета исполкома председатель.

Донецки аэропорт

Донецки аэропорте дIаоттаеш я самолеташ лаьтта Iойоссача минуте цар управлени шоашта дIатIаэцаш йолча автоматий система. Укхаза иштта хьалъяьй керда аэровокзал. Кхоачашъеча мероприятей ерригача комплексо хIанзарча хано дIа мел дехар долаш йола предприяти хьахулийт аэропортах.

...30 минута обзорни радиолокаторо дагарйир Iоесса, Iойоссаш латта, тайп-тайпарча курсех, лакхаленех, Донецки аэропорта сигален доазоний малхбузехьарча зона «коридорех» йолхаш йола 20 пассажирски самолет. ТIеххьарча хана цу тайпара дукха самолеташ хьаIовш моттигаш дукхагIа хул.

—ИйслагIча пятилетка шерашка мел хиннача кердача хIамаех, йоах аэропорта дежурни штурмана Кравченко Николая, — белгалдергда аз, — тхона, штурманашта, эггара лоархIамегIа дар— полосаш эргаяьха тоаяр да. Уж йIаьхъяьй 1000 метр гаргга. Тешшаме кхоачашъе йиш йолаш я самолет хьалгIоттаяри Iохоаяри санна бехктокхаме йола маневраш. ИттлагIча пятилеткагIа Донецкера рейсагIа дIаахa йолалург ма-йий хIанзара машенаш ТУ-154, ЯК-42.

Аэропорта начальника перевозкашта волча заместителa Богомаз Валентина дийцар сона, объединении авиаотряда коллективо 2,5 бутт хьалха хьалха ийслагIа пятилетка кхоачашйир, яхаш. Из де вIаштIехьдаьлар технически торонаш лакхъялар бахьан долаш. Хьалха хинначул ворхIазза дукхагIа самолеташ чакхъювлийта торо йолаш я керда аэровокзал. Пятилетка шерашка болх бе йолаенна керда трассаш: Ашхабаде, Калининграде, Кемерове, Горьке йолхараш. Донецки аэропорт хIанз СССР 60 совгIа йолча городашца авиалинеца юваенна я.

Сергей ХАРЧЕНКО,
АПН корреспондент.

Доазол дехьара

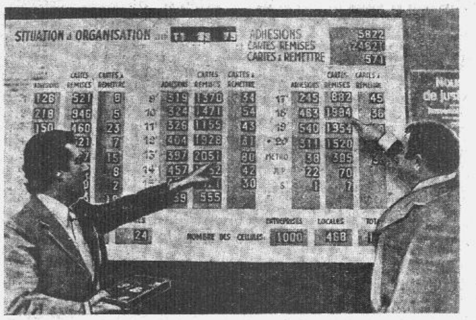

1975 шера Французски коммунистически парте дӀачу вахав 93,5 эзар совгӀа саг, царех итташ эзараш бараш болхлой а болаш. Предприятешкен юрташкен вӀашагӀъеххай керда партийни ячейкаш.

СУРТА ТӀА: Ла-Файетт яхача улицагӀа я ФКП парижски федераци. Укхаза хьакхоач партийни мугӀараш шердаларах йола свеленеш Чакхдаьннача шера 6 эзар саг тӀакхеташ дуккагӀа хиннай федераци.

ТАСС фотохроника.

30 шу даьлча лергбола форд

Дерригдунен унахцӀено лораяра организаце (ВОЗ) лаьрххӀа йолча комиссе яьча выводех Средиземни форда йисте салоӀаш хилар унахцӀенонна кхераме да. ООН кхачани юрта боахамен дешашта йолча организаце (ФАО) хоам бу дохьаж доалла промышленни отходаш дӀачуахийтар ба хьан долаш Средиземни форд чӀоагӀа бӀехбеннаб яхаш.

Неополитански заливерча Искья яхача йовзаш йолча — итальянски гӀайрен йистошка дӀаяха курортни сезон сихъеннача хана нах ца лувчийташ социабаьбар. Цигарча хица унахцӀенонна зене йола дукха хӀамаш хиларах цу чу лийчача эзараш болча наха хӀара шера тиф, паратиф е гепатит яха лазараш хул. Нах ца лувчийташ социабаьбар иштта итташ йолча кхыча курортни моттигашка а.

Шлагбаумаш а оттаяь дӀакъайлача бакъахьа яр итальянски пляжаш къайла ца Ӏеш ерриг Средиземни форда йистош а, йоах Ӏилмахоша. ВОЗ оттаяь форда чура хий бӀехдала йиш йола нормаш укхаза дикка лакхъеннай, хӀаьта ВОЗ белгалдаьккхад Средиземни форда 80 процент йола йистош мехкдаьтта бӀехъеш хилар а.

Средиземни форд практически лаьрхӀача къайла форда ба, океанашкарча цӀенача хица вӀашагӀъувш а бац. Болчеиз бӀехбаро цу чура дийна а растительни а организмаш йоаю.

Средиземни форда йисте яда паччахьалкхенаш тӀахьехаш, хий цӀендара дола хоадам боллаш декхараш дӀатӀаэца яхаш ФАО деча кхайкаралех хулаш хӀама дац, хӀана аьлча малхбузехьарча монополеша «Нувхаш чутувса кӀоаг» санна мара лархӀаш чох хӀанз санна бӀехбеш дӀафорд, специалисташа лерхӀабоде Средиземни форд 30 шу даьлча «лергба»

А. АНДРИАНОВ. (АПН).

РЕВОЛЮЦИОННИ ПРОЦЕСС ЮХАЛАСТАРГЬЯЦ

Къаман экономика чӀоагӀъярен кхыча мехкий монополей Ӏаьдал дӀадаккхарен наькъагӀа даьхача кердача толамашца белгалдаьннад Перу дӀадаха шу. Паччахьалкхено национализаци яьча империалистически монополей спискана ӀотӀакхийттай Перу Ӏалама рузкъа дуккхача шерашка оакхарий хьисапе довхаш хьаена «Маркона Майнинг компани» яхача американски концерна филиал. Хадданза шерлуш латтача паччахьалкхен промышленни сектора доалахьа хьачуяьккхай керда предприятеш. Белггала аьлча, «Илдоперух» хьакхийттай хьалхагӀа частни капитала доалахьа хинна йоккха йиъ комплекс. Цар мах ши миллиард соль совгӀа ба.

Перу хӀанзарча правительства къаьстта уйла тӀайохийт мехка индустриализаци яря. ДегӀаенача промышленносто мара йиш хулийтаргъяц паччахьалкхенга бокъонца ший лоӀаме а хинна аӀаотта, аьнна хет цунна. ДӀадахача шера сихача темпаегӀа дегӀаихай перуански экономика ларл лоархӀаш йола мехкдаьттан горнодобывающии промышленность. Хьалъяьй мехкдаьтта чакхдоаха заводаши энергетически комплексаши. Перуански кепайоазоно белгалбоаккх уж гӀирсаш хьалдеча метте Советски паччахьалкхено деча технически новкъостала боккха лоархӀам. Белгалдоалаш хӀама да, дӀадолаленнача укх шера СССР-ара технически бувзамаш дикка шерле лерхӀаш правительство хилар.

Соахка перуански экономика дегӀаяра хьакъехьа дувцача хана ца хьоахадеш дита йиш яц аграрни реформа дӀахо кӀоаргъялар. Реформа чакхйоаккхача юкъагӀа паччахьалкхено аракховсаргба шоай доалахьа Ӏалаьмате дукха лаьтташ долаш бола латифундисташи кхыча мехкий монополеши. Царгара хьадаьккха лаьтта ахархошта дӀател. Паччахьалкхено технически финансовии новкъостал а деш вӀашагӀдехкаш латт юкъара боахамаш — кооперативаш. ДӀадаха шу чакхдоалаш эзар совгӀа яр уж. Аграрни реформа чакхйоаккхаш хӀанзалца даьхача толамаша Перу правительствага йиш хулийт латифундизм 1977 шерале цӀенъяь дӀайоаккхилга оттаде.

Юрта боахама даькъе чакхйоахача правительственни политиках хьахиначa лоархӀамегӀарча хӀамаех цаӀ хилар мехка общественни вахара ахархой юкъеозар, цар сакхетам лакхбалар, социально-экономически хувцамий процесс лорае уж кийча хилар. Цу гӀулакхъ шоаш кийча хилар шу чакхдоалача хана бокъонца хьахьекхар цар массови политически общественни организацеш юкъеяха езаш йола перуански революци лораяра Фронт хьаяра практически гӀулакхаш чакхдахарца. Цун керттера декхар — империалистически олигархически доала моллагӀча а гӀулакхашта духьала къовсам лоаттабар а пах боацабераши бацараши хургбоаца общество Перу хьалъяр а.

Лораде хӀамаш долаш ба Перу болхлойи ахархойи. Цар къоабалъю бахача наьха хьал-торо тоаяран царна гӀулакх дикагӀа даран тӀаерзаяь правительства чакхйоаха социальни политика. Масала, юрташкахьа хьалъяьй 25 керда больница.

Цу цхьан ханна белгалдаккханза даргдаш реакце лелаяь саботаж бахьан долаш правительствана кӀезнга халонаш духьалъэтта ца хилар. Перу революционни процесс дӀахо мейодеи кӀоарг ме луи кхы а дорхагӀа кӀийленаш ергья моттигерча олигархен империализмой прогрессивнии патриотически низаш вӀашагӀкхетара новкъарле яр а бухсоццача кхьачача перуански халкъа карагӀдаьннараш доадаь дӀадахар а духьа, аьнна яздаьд «Унидад» яхача перуански коммунистий газета тӀа кепатеха араяьккхача, хьатӀаденача шера мехкара хьали революци дегӀаахара торонашн йоашхаш йолча статья тӀа. Чакхдаьнна шу, белгалдоаккх статья тӀа, Ӏалаьмате лоархӀамеча событеех дизза дар. Мехка вахара тайп-тайпарча доакъошка правительства политикана духьала леладу тийша балхаш ца социйташ долча гӀозараштa цкъа санна дуккхазза а духьала увтта дийзад перуански халкъа.

Президенталла Франсиско Моралес Бермудес вахийтача деза дӀайолаеннача социально-экономически эргалоний хӀанзарча этапо керда перспективаш хьаелл Перу нийсхоний обществе хьалъяр духьа революционни низаша лоаттабеча къовсаме, белгалдоаккх газето. Бехктокхамеча юкъамех чакхдовла деза ха хургья карара шу. Правительства чакхйоахача лоархӀамеча мероприятеша хьаулийт мехка хьалхашка латта проблемаш толаме къоастаелга вӀаштӀехьдоаккхаргдола лард.

Ю. РОМАНЕНКО. (АПН).

Австрия. Венерча автомобилаш йолаш болча наха никъ дӀакъайлаб бензина мах тӀатоха уйла йолча правительства на духьал протест а кхайкаеш.

ЮПИ - ТАСС сурт.

БЕРАШИ ДЕЗАЛИ

ЖОП ДАЛА ДЕЗАРАШ ВАЙ ДА

Массеж шу хьалхагӀа цхьа кхалсаг чуъяьлар Грозный станце машиннаькъа милице отдела берий цӀагӀа. Цхьайтта шу даьнначa ший воӀа Р. чӀоагӀа сагота яр из.

Цо дийцар кӀаьнка да суд а яь вабахта воалл, кхоъ бер да тха, царга хьежа хала да, яхаш.

Р. милице берий цӀагӀа учете оттаваь. Во хӀамаш дукха леладаьд цо: школе новкъостех лийтав, занятеш тӀа ихаваж, хӀамаш лечкъаяьй.

Цу дерригача хӀамаех доккха зулам дала тарлора, хӀана аьлча воча гӀозарах дӀакхийттавар кӀаьнк.

Нанес шийна хала доллашехьа а, доастама хеттачехьа а, милицерча берий цӀен инспектора дӀалийцад воӀах доакха во гӀулакхаш.

Цу хана дениз берригаш а — берий цӀен инспектораш, нана, школа — оарцагӀа а баьнна чӀоагӀа болх дӀаболабаьб Р. гӀа мел баьккха моттиг эвш, бӀарга кӀалхара тувла ца волийташ, хадданза тӀахьожама кӀал доаттавеш. 3 шера вӀаштта аьхки тӀема-спортивни лагере ахийтар из. ХӀаьта хӀанз ГПТУ дешаш ва кӀаьнк, специальность Ӏомаеш воалл, ший во оамалаш геттара дӀакхайсай цо.

ХӀара нанна, даьна лов шоай бераш унахцӀена, иэз болаш, хьахьеран дикхабезаш, тешаме нах хургболаш хьалкхебар.

Шоай бегаш ца дезаш ден нанен хуле тамаш я.

«Бераш дукха дезарах доалаш дац гӀулакх, — яздаьд Горьке, — котама а еза ший кӀорнгаш дукха, цхьабакъда кхетамца уж хьалкхедар — из да хьона талант хила а езаш, вахар довза а дезаш доккха гӀулакх».

Цхьабакъда, цхьаболча даьша шоай хьашт дар де мукъа хец бераш, цар гӀулакхаш теркалдац, хьажап цар хьанца хьоампал да, арахьа цар оамалаш мицтай.

Масал доаладерга аз. Шин шера милице берий цӀагӀа учете лаьттар Тимашев Юра, 1963 шера ваь. Дика кӀаьнк вар, хӀамах дика кхетар, школе во дешаж, цхьабакъда цхьа во хӀама доаллар цунах — даим хӀамаш лечкъайора. Юххьанца дӀаволалча хана лоадамбоацача хӀамашка ваьлар, школе наьха ручка лочкъабир, тӀаккха — тетрадь, книжка. Цо мел дер кхы хӀама ца оалаш дусар, хӀаьта из хийцца ший лочкъораш а деш лелар, цхьабакъда хӀанз дераш ондоча хӀамашка кхуаддаш дар.

Наьнана, Галина Филипповнаца, Грозный станцерча болхлочуна къаьхьа ду оаха. Юрий во оамалаш дӀаювцача хана, из Ӏашха новкъа доаш яр.

Безам бале а беце а — цӀаькха а ца дийцача валац дезале берашта луча кхетамах, эйпех, теркал ца деш дутача хӀамаех, шоай берий кхела бола ца хиларах. Уйла е а бӀаьза юха кердадаха а деза «саг ше ва ший араза пхьар» яха кица. Ший дезала ираза а берий ираза а.

ТимашевгӀар дезале кхо бер да, Юра воккхагӀа а волаш, цу массеие а дай шо-шоай ба. Бакъдар аьлча, гӀулакхаш-м вӀаштӀехьа доаӀаш да дезале. Цу тӀа а мукъа яц со яхаш бахьанаш а доахаш, ший берашта хьехам бала ца ловш нана а хилча. Из бахьан долаш къаьсттача школе кхетаве вахийта вийзар Юра. Цул тӀехьагӀа цхьа бутт баьлар, хӀаьта нанас кхыметтел фу хьал да хьажа а хабар дахьийтадац кӀаьнкага. ХӀаьта цун-м хӀанз наьна йоахал, гӀо эггара дукхагӀа эша ха ма-йий.

Вай массаьа а жоп дала декхарийла ва воай берашта хьалхара, хӀана аьлча берашта цхьаккха хӀама дицлац, гешт дергдац цар вайна. ХӀаьта мукъадац, кӀаьдденнад, дукха халонаш лайнай яхаш вай доаха бахьанаш саго теркалдергдац.

ТӀехьа дай боаца бераш дукха кхувл машиннаькъа тӀарча милице берий цӀагӀа. ХӀанз машиннаькъагӀа тӀехьа дай боаца бераш дукха лелара бахьан да берий арахьа дуккагӀа сакъердалуш, дуне довза безам хилар.

Дай тӀехьа боаца бер транспорте гучададар, ше лахача моттигера гаьна далар чӀоагӀа доккха хатар да, хӀана аьлча массе тайпара кхерам тӀалатт цунна, воча «гӀозаро» шийна юкъеоза тарлу.

Кхы мел дар тӀадаьлча а майий транспорт сага кхераме.

Дог лаздоал цкъаза дага а доацаш телеграмма кхаьчача: «...машиннаькъа йисте дийна дусе тамаш а йолаш лозадаь кхелета бер улл. Дай хьалахара шоай ма-хулла оарцагӀоввла».

Цхьаннега кхаьча бала бакх из, даьнеи наннеи цӀакха а биллургбоаца бала.

Цхьабакъда цӀагӀара хьал вӀаштӀехьа ца хеташ бераш цӀагӀара удаш в йоагӀа ха цкъаза.

Кхувш йоагӀача вай тӀехьенна кхетам балара боккхача лоархӀаме ба общество, вай берашта знанеш, хьакъал луш йола школа хинна ца Ӏеш, даим уж юкъе кхесташ бола дезал а.

Даьшта-нааноашта ха деза, даьи наьнеи дерриге вахар, цар моллагӀа оамал берашта хьокхам болаш хила эзилга.

Г. ТРЕГУБОВА,
Грозный станце машиннаькъа милице отдела берий цӀен йоккхагӀйола инспектор, йоккхагӀйола лейтенант.

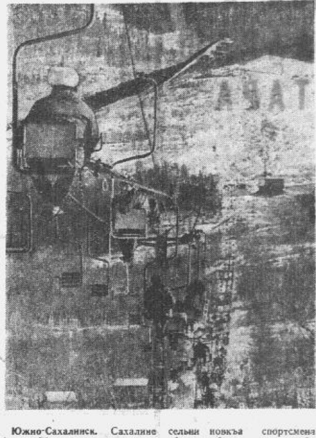

Южно-Сахалинск. Сахалине боккхагӀбараща цхьаьа слаломистий секце занятешка ух бераш а.

СУРТА ТӀА: города йисттера болалуш болча канатно-кресельни новкъа спортсменаш дӀакхоачабу трамплинаш йолча, слаломни (лоам тӀара лыжеш чухехка) наькъаш долча.

О. ГЛУШКО сурт
ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

НаькъагӀа лелара Правилай 88-ча пункте дӀаяздаь латт: «Наькъаш вӀаши чоал доалаш йоацача моттиге аьрдехьа дӀахьовзача е гобаьккха юхахьовзача хана рельса тӀара йоацача транспортни средства водитель декхарийла ва духьал йоагӀача транспортни средствана никъ бита. Нагахьа санна машинаш лелача наькъа шорал аьрда оагӀорахьа гӀолла машин юхаерзалургйоацаш яле, тӀаккха, цхьа наггахьа йолча хана мукъа лу цунна аьтта оагӀорахьа гӀолла юхахьовза. Иштта моттиг нисъелча водитель декхарийла ва ший наькъагӀа йодача а иштта духьал йоагӀача а транспортни средствана никъ бита».

Дуккхача кхычарца цхьана из декхар кхоачашдаро торо лу хатар доацаш транспорт лелае. Цхьабакъда из кхоачашданза даргдоацаш дола декхар дицдолийт дуккхача водителаша.

Масала, ший доалахьа «Жигули» йолаш вола Т. Катаев Ленина улицагӀа аьтта оагӀон йистера юхахьовза венна хиннав. НаькъагӀа лелара правилаш толхаярах цигтача хатар хиннад.

Ховш да, никъ лувжаш болча хьалашка, къаьстта а ша уллача хана, машин сахьата 30 километрал сихагӀа лалла мегаргйоацилга. Цхьабакъда дуккхача водителашта кӀезига хет из бустам. Цар, оалаш мадарра, цхьаккха хӀама теркал ца а деш хьоаю машин. Цу тайпарча бахьанагӀа ЗИЛ-130 тӀакӀалтӀа кхессар Грозненски Автокомбината шофера С. Сасуева. Цу бахьанагӀа, хотта болча новкъа гӀолла хехка волаш хиннача ПАП-1 водителага П. Крикуновга юхакъовлаеннаяц машин. БӀоагӀана тӀа а кхийтта виса мара доккха хатар хулаш хиннад цунна.

ТӀехдаьккха малар мелarах зулам доал водителашта меттел, гӀашлошта а. Иштта, наьха санна менна а волаш, юххе кхаьча йоагӀача машина хьалхашка гӀолла наькъах дехьаэкха веннав «Овощевод» яхача совхоза объездчик О. Ослохонов. Иштта мара терко йоацаш хиларах чӀоагӀа зулам даьннад цу сага, машино наьха санна доза а веш.

ДӀадахача кӀирагӀа 69 аварий хиннай Нохч - ГӀалгӀайчен наькъашка, цхьа саг ве а вуьш, 24 сага човнаш а еш.

Нохч-ГӀалгӀай АССР МВД госавтоинспекци.

Новкъосто новкъостах

ЮРТАРА ХЬЕХАРХО

Сунженски районе Серноводскай яхача станице бахача наха дика йовзаш а сийдеш а я Саралиева Любовь Васильевна — Серноводски № 1 йолча юкъерча школа эрсий меттен литературан хьехархо. Ший педагогически болх 16 шу хьалха пионервожати йолаш дӀаболабир цо. Массаза а санна юкъанца атта дацар. Берашца ший сийдергдолаш, лоархӀаелйолаш дӀаболабе безар болх, хӀаьта ше а царна дӀа Ӏама езаш яр. Юххьанца хьаулаш яц уж оамалаш. МоллагӀча балха тӀара юхьиг массаза хала хиннай.

Бакъда, мел хала хиларах сатем боаца, берашта кхетам телара гӀулакх каралацарах Любовь Васильевна шек яьнна ха цӀаккха хиннаяц.

Хьалхарча деношка дениз къона вожати педагога болх безаш а хьабергболаш а хилар гучадаьлар коллектива. Цудухьа пединституте деша яхийта могайир из.

ХӀанз укх сахьате из ха гаьнна тӀехьашка йисай, эрсий меттен литературан лакха гоазал йола хьехархо я Любовь Васильевна.

Ше карайицача балха мутӀахьа йолаш, ший са тӀедаллал из безаш я Л. В. Саралиева. Лакха методически боараме чакхйоаккх цо хӀара урок. Школе цхьацпайолча темаех гойтара пособи йоацаш шийделча дешархошца цхьана из хьаеш йоллаш го йиш я Любовь Васильевна. Ший мукъа мел йолаш йола ха дӀалу цо берашта. Цудухьа цунах кхеташ а из лоархӀаш а ба дешархой, цо а ду цар хӀаране сий.

Любовь Васильевна дика хьехархо хиларал совгӀа, хьинаре общественница а я. Школе чакх мел йоахача мероприятешка дизза дакъа лоацаш хул из. Школа арахьа а общественни болх беш хьайоагӀа Саралиева. Ше лектор хиларах тарра бахача наха юкъе каст-каста лекцеш еш хьехархочо.

Дика лер юташ, сийдола кхоане — коммунизм хьалъергйола къона тӀехье хьалкхееш йоал юртара хьехархо Саралиева.

Я. КАГИРОВ,
Серноводски юкъерча № 1 йолча школа хьехархо.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА КОНСУЛЬТАЦЕШ

ЗАКОНАГА ХЬЕЖЖА МАРА НАХ БАЛХАРА ДӀАБАХА БОКЪО ЯЦ

Болхлойн гӀулакхерча наьхен къахьегама гӀулакхаш бокъонца боарамагӀа леладу Советски къахьегама законодательства. Къахьегамах дола законодательство мишта кхоачашду хьежа езаш я профсоюзаш.

Къахьегама дисциплина бокъонца кхоачашъяр, халкъа рузкъа хьурмат деш леладар, предприяте, учреждене, организаце оттаяь къахьегама нормаш кхоачашъяр — предприяте, учреждене, организаце коллектива хӀара члена декхар.

Нагахьа санна къахьегама декхараш болхлочо кхоачаш ца дой, администраце бокъо я цунцара къахьегама гӀулакхаш хоададарах дола дош оттаде, цхьабакъда цу гӀулакха къахьегама законодательства яхачутӀара яла йиш яц из.

Къахьегама договор администраце шийгара хоададе йиш яц фабрично - заводской комитетаца хьалхагӀа дага а яьнна, мара, нагахьа санна СССР законодательства тӀа из кхыча тайпара аьнна моттиг еце. ХӀаьта, нагахьа санна цу тӀа яхар теркал ца деш болхло балхара дӀаваьккхавале, юхаоттаве воагӀа из. Саг балхара дӀаваккхарах дола дош ФЗМК вӀашагӀа а кхийте къоастаду месткома шинел кӀезигагӀа боаца членаш тӀа а болаш.

Из дош ФЗМК председатела ше цхьанне е балхаца дӀахьокхадаь къоастале йиш йолаш дац.

РСФСР КЗОТ-а 33 статья тӀа дувц болхлошцара къахьегама договор хоададе администрацега йиш хулийташ дола бахьанаш, цхьабакъда ФЗМК-аца дагаьнначул, тӀехьагӀа мара бокъо яц цун из де.

Прокурорски тохкам беш гулъяьча материалаша тешал ду, республика дуккхача предприятешкен организацешкен къахьегама законодательство болхлойн гӀулакхера нахи бокъо йоацаш балхара дӀабахарцеи цхьан балха тӀара кхыча балха тӀа ахийтарцеи хӀанз а чӀоагӀа телхадеш хилара.

Республике хӀанз а моттигаш нийслу РСФСР КЗОТ-а 33 статья тӀа оттадаьраш телхадеш» профсоюза моттигерча комитетаца дага а ца йоалаш администраце шийггара болхлой балхара дӀабоахаши.

Болхло балхара дӀаваккха аьнна администраце приказ техачул тӀехьагӀа профсоюзни органаш из дӀаваккхара раьза хулаш а я моттигаш. Масала, 1975 шера 22 мае профсоюза моттигерча комитетагара мукъа а боацаш балхара дӀабаьхабар «40 лет Октября» яхача совхоза болхлой Олигови Кодзоеви. Зоотехник - селекционер волаш болх беш хинна Олигов балхара дӀаваьккхав тӀахьожам ца лоаттабарах, социалистически доалахье лораелга Ӏалаш ца дарах. Зоотехника - учетчика болх беш хинна Кодзоев учет тесса лелаярах, социалистически доалахье лораелга Ӏалаш ца дарах балхара дӀаваьккхав. Совхоза администраце Олигови Кодзоеви къахьегама законодательство чӀоагӀа толха а даьвешта аьлча профсоюзагара мукъабоацаш балхара дӀабаьха хиларах Назрановски районна халкъа судо балха юхаоттаваь Олигови Кодзоеви, балханза ца боалаш балха тӀара а баьнна яьккхача ханах доагӀа алапи—390 сом Олиговнен 360 Кодзоевнен «40 лет Октября» яхача совхозага дӀа а долийташ.

Къахьегама законодательства тӀа ювцача моттигашкара дӀанийкхача кхыча балха тӀа вахийта йиш яц болхло из ше раьза ца хуле.

ХӀанз лелача СССР законодательства кхалнаьха къахьегама бокъонаш лораю. РСФСР КЗОТ-а 170 статьяс администрацена мукъа лац берагӀа бола кхалнах, бераш наьхах доахка новной, цхьан шерал тӀехха ялакза бераш дола кхалнах шийггара балхара дӀабаха. Из закон цкъаза телхаду предприятейн организацейн кулгалхоша. Масала, нахчен даьттен арахецача Шелковской завода директора нов. Ткаченко 1975 шера 1 июле болхло Ханова балхара дӀаяьккхаяр. ДӀайоаккхача хана Ханова берагӀа хиннай, цудухьа из балха юха а оттаяьй, ялакза ца йоалаш балха тӀера яьнна лелаш яьккхача ханна доагӀо алапи пахча - даьтта доахача заводага цунна дӀа а далийтад.

Организацей кулгалхоша закон харцахьарча наькъагӀа леладар бахьан долаш балха юхаувттабанза балац къахьегама дисциплина геттара чӀоагӀа телхаяьраш а.

1974 шера 9 бетта судаша дийцача, балхара дӀабаьхараш юхаоттабарах долча дешаех 60,8 процент законагӀа доацаш балхара дӀабаьхаргаш а лаьрхӀа, судаша решенеш яьй яккханза ца боалаш балха боацаш яьккхача ханна доагӀа алапеш царна дӀа а долийташ, уж балха юха оттабе аьнна.

1975 шера 9 бетта законагӀа доацаш балхара дӀа а баьха юхаоттабаьраш 69,9 процентага кхоачаш дукхагӀа хиннаб.

Къахьегама хьакъехьара законаш телхадеш дукха моттигаш хилар дуккхача кулгалхошта къахьегама законодательства кӀезига хар, къаьсткъаьсттача предприятешкен организацешкен юридически службо болх во беш хилар бахьан долаш да. Цу тайппара моттигерча комитеташа тӀахьожам эсала лоаттабу къахьегама хьакъехьара законаш администраце кхоачащдара.

Е. НИКИТИНА,
Нохч-ГӀалгӀай АССР прокурора йоккхагӀйола помощник, юстице советник.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 ФЕВРАЛЬ
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 —Ӏийраваpa гимнастика. 9.30 — Къоначар творчество. 10.00 — «Киноникъберий клуб». ДӀахьу Ю. А. Сенкевича. 11.00 — XII-ча Ӏан Олимпийски ловзарашка. 15.00— Телевизионни документальни фильмай программа. 15.50 «Догам» яха передача. 16.00 — «Вай Пушкин». 17.00 — Х. Нурадилова цӀерагӀча театра спектакль (нохчий меттала). 18.15 — XII-ча Ӏан Олимпийски ловзарашка. 19.05 — КПСС — 25-ча съезда накъадолхаш. «КӀора боаккхача промышленносте хьалхе лелаерий перекличка» — передача дӀахьу кӀора боаккхача промышленноста министра Б. Ф. Братченкос. 19.50 — «Строговы» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — XII-ча Ӏан Олимпийски ловзарашка. Фигурни ког-соалозаш хахкар. Спортивни халхараш. Хоккей. СССР —Финлянди. 3-гӀа период.

II-ПРОГРАММА

17.00 — Лаьттах дола дувцараши стихаши. 17.15 — «Орленок» яхача телестуде юнкораш СССР Ӏилмай академе член-корреспондентаца Н. Н. Моисеевца вӀашагӀкхетар. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — Саг — общественни балха тӀа. Дружинник Т. Хаклев. 19.00 — Документальни фильма кинозал.

11 ФЕВРАЛЬ
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Ӏийравара гимнастика. 9.30 — «Строговы» яха телевизионни художественни фильм. 1-сери. 10.40 — XII-ча Ӏан Олимпийски ловзарашка. 15.00 — Документальни фильмай программа. 15.30 — Хьамсарча мехка гӀолла. Украински Советски Социалистически Республика. 16.00 — Берашта лаьрхӀа фильм. 17.15 — «Отзовитесь, горнисты» яха передача. 18.00 —Кердадараш. 18.15 — «Деррига ха безам ба са» яха киножурнал. 18.25 — «Спортлото» тираж. 18.35 — Парте планаш — халкъа планаш. 18.55 — Документальни фильм. 19.00 — Ш. С. Тихеевах йола телеочерк. 19.15 — Фильм. 19.20 — «9 миллионий трагеди». 1- передача. Передача дӀахьу политически обозревателa А. Дружинина. 19.50 — «Строговы» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 2-гӀа сери. 21.00 «Ха». Информационни программа. 21.30 — XII-ча Ӏан Олимпийски ловзарашка. 1. Хоккей. СССР—ФРГ. 3-гӀа период. 2. Дневник.

II-ПРОГРАММА

18.50 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 19.05 — Юртара горизонташ. 19.20 — «Саг общественни балха тӀа ва». Пропагандист И. М. Безручко. 19.30 — Шоана, бераш. 19.40 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.50 — Фильм-концерт.

РАДИО

10 ФЕВРАЛЬ

6.30 — КПСС — 25-ча съезда накъадолхаш! «Гергача истола» хьалхашкара Шалински района къахьегамхой беседа (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Лирически ашараш (гӀалгӀай меттала). 9.00 — «Хьехархо — Сийдола цӀи» яха очерк (нохчий меттала). 9.15 — Района къахьегамхой — партийни съезда. КПСС — Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара В. Янгульбаева къамаьл (нохчий меттала). 9.30 — «Къона заманхо» (гӀалгӀай меттала). 16.00 — ИттлагӀа пятилеткен советски наьха общественни декхараши философски Ӏилмай кандидата М. Г. Ченкова беседа (гӀалгӀай меттала). 16.15 — «ГӀишлошъеча хӀанз а сатийна да» яха радиорейд (нохчий меттала). 16.30 — Шалински района юрта боахама болхлошта лаьрхӀа концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грознен хуапалуш морхаш а йолаш, наг-нагахьа кӀезиг-дукха лоа а делхаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гӀолла 7—12. Грозне 9—11 градус шелал йолаш хилен тарлу. Кхоана морхаш а йолаш, наг-нагахьа екха а екхаш, кӀезиг-дукха лоа а делхаш, бебеча оагӀорахьара секунде 5 метага кхоачаш чӀоагӀа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсанна 13—18, дийнахьа 8—13 градус шелал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделай — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства —3-42-29; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92, Маяковского, 92, Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Заказ № 1014.